

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., József tér 10,
hová minden küldemény
intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve, . 8 frt
Fél évre..... 4 „
Negyedévre..... 2 „
Az »IFJUSÁG«-gal együtt
évente két forinttal drágább.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

»Sajnos, nálunk nincsen antiszemitizmus!« Irta: Szabolcsi Miksa. — Szabadság és uralom. Irta: Zempléni Árpád. — A pesti chevra kadisa. Irta: Háber Samu. — Levél a szerkesztőhöz. Irta: Dr. Sebestyén Károly. — Bánkódás (Vers) Irta: Dr. Klein Mór. — Különös gusztus. — Hírek. — Közgazdaság. — Hirdetések.
A mellékleten: Szefera és Lag-Beómer. Irta: Dr. Welles Gyula. — A »Nemzeti ideálból«. Ábrányi Kornél könyve. — Két nevelési rendszer (Vers) Irta: Nagy Endre.

Naptár:

Vasárnap (1898. május 8-ika.) 5658 Ijar hó 16-ika. Hétfő 17-ike. Kedd 18-ike. (Lag-boómer az ómer 33. napjának félünnepe.) Szerda 19-ike. Csütörtök 20-ika. Péntek 21-ike. Szombat 22-ike. Hetiszidra: Behar és Bechukószai (Mózes III. könyve 25. fejezete kezdetétől a 27. fejezet és egyszersmind a III. könyvnek a végéig.) Haftora: »Hassén uzi umauzi« Jeremiás 16. fejezete 19. versétől a 17. fejezet 15. verséig.)

„Sajnos, nálunk nincsen antiszemitizmus!«

Igy jaidult föl a »Los Sofetimos« című spanyol ujság azon a napon, melyen Madridban megtudták, hogy a 293.796 negyszögkilométernyi területet elfoglaló és ma 5.600.000 lakót számláló Philippi szigetcsoporthoz, melyet 1521-ben Magelhaens a nagy világtengerben fölfedezett és mely 1569 óta spanyol birtokot képez, — az anyaországra nézve tán örökre elveszett. Elveszett egyetlen óráig tartott csatában, melyben az ázsiai spanyol hajóhad egyszerűen eltűnt a tenger színéről.

Mint háromszáz esztendő előtt a nagy armáda, melyet a spanyol zsarnok a szabad Albion ellen küldött, de a mely eltűnt — mint a nagy Erzsébet királyné verette emlékérem regéli — Isten fuvallatától (afflavit deus et dissipati sunt); ugy nyelte el most is a tenger a flottát, mely anyai idő óta csak az elnyomást és a rabszolgaságot szolgálta, de soha a szabadságért, soha emberi jogokért, soha humánus czélokért meg nem mozdult. Afflavit deus et dissipati sunt, Isten rájuk fujt és megsemmisültek.

»Sajna, nálunk nincsen antiszemitizmus!«

Irigykedve tekintünk más államokra — írja az idézett spanyol ujság —, a hol az antiszemitizmus annyira izgatja a kedélyeket. Mert a hol antiszemitizmus van, ott zsidók is vannak; nálunk, sajnos! — nincsenek.

Mert mik azok a bajok, miket az antiszemitizmus okkal vagy ok nélkül fölpanaszol, ahoz képest, hogy van az illető országoknak kovásza, mely a tespedéstől megóvjá, kelti, izgatja.

Mert a mi a kovász a tésztának, az a zsidó a épeknek.

Ebben rejlik a nagy érdeme és ebben nagy vétke is.

A ki nyugalomból fölraz, arra haragszunk, ha mindjárt mimagunk javára történik is a zaklatás.

Ó, ha nekünk zsidóink volnának!

Dehogy heverne negyedrésze a spanyol kanaáni földeknek parlagon, mert a parasztnak nincsen barma, melylyel megmivelné.

A zsidó szerezne barmot, szerezne szerszámot; szerezne, igaz, a paraszt munkája révén vagyont is; de megélné a paraszt is, élne egyáltalán a most holt föld és a koldusok száma nem rugna 250.000-re csupán csak Andalusiaiban.

A zsidóval versenyre kelnének a donok és hidalgók. Verseny közben az irigység a szám szerint kicsiny zsidóság ellen megteremtené az antiszemitizmust, de mi ehhez a bajhoz képest az a körülmény, hogy fölébrednének az erők, támadnának új tehetségek, lennének gyáraink, lenne iparunk és kereskedelmünk, keringene a most tespedt vér és élet támadna elhalt tájakon.

Ó, ha nálunk is volna antiszemitizmus!

Zsidókkal a föld leggazdagabb országa volnánk, zsidók nélkül a legkoldusabb népe vagyunk Európának.

A mi kereskedelmünk van, angolok és francziák kezébe van letéve; volna zsidók kezében, kik szívvel-lélekkel spanyolok lehetnének, a mint voltak is, mielőtt elvágta önjövőjét Spanyolország azzal, hogy országából ezt az életető elemet kiüzte és többé soha vissza nem fogadta, — volna, mondom, zsidók kezében, zsidóhitű spanyolok kezében: mi másképen állanánk a mi páratlanul áldott földünk mellett!

Ma külföldieknek kínálja a kormány az ország összes bányáit, hogy fedezhesse a hadjárat költségét és nem akad rájuk vevő.

Szörnyű átok ilyen nagy áldás mellett! Bányáinknak nincsen párjuk az egész világon, de mert nem aknáztuk ki mi magunk, nem bizik benne a külföld sem.

Nem bizik bennök és nem bizik bennünk.

Nincs hitelünk annyi sem, mint a kis Dániának. Spanyolországnak, melynek pusztán csak a koloniái 430.000 négyszögkilométernyire terjednek és melynek földje nem tűr összehasonlítást a világ egyetlen országával sem, oly sokféle módon áldott és oly sokféle jövődelmi forrást nyújthatna.

Ó, ha nekünk is volnának zsidóink!

De nincsenek, hanem vannak helyettök papok. Csak a koldusok száma nagyobb az övéknél és az apácák is tizenötezen vannak.

Iskoláink nagy számmal vannak, de papok bennök az urak. Máshol az iskolák révén világosság terjed, nálunk az iskola sötétítette el az országot.

Az a szellem ütött bennük tanyát, mely Spanyolországot az inkvizíciónak szolgáltatta ki; az a szellem, mely negyedfélszáz éven át embereket sütött elevenen isten nagyobb dicsőítésére; az a szellem, mely (Torquemada mondta) elborult, ha csak kevés embert látott a tűzés máglyára hurcolni; az a szellem, mely pusztává változtatta a virányos tájakat; az a szellem, melynek eleme a sötétség és tudatlanság; az a szellem, mely Isten helyére maga-magát ültette; az a szellem, mely besározott minden erkölcsöt, minden emberiséget, minden jogot és minden igazságot; az a szellem végre, melyről Petrarka azt írja (Epistolae sine titulo, 15. levél), hogy nincsen bűn, melyet erénynek ne mondott volna, ha az ő érdekében követtetett el; az a szellem, mely az erkölcstelenség és minden bűnök fertőjébe oly mélyre sülyedt, hogy tökéletesen elvesztette érzékét az erény és becsületesség iránt, a minél fogva súlyos bűnöket mulató játékoknak tekintett. (... raptus, inessus, adulteria, qui iam pontificali lasciviae ludi sunt. Ugyancsak Petrarcanak fönczített levelében.)

A papi uralom és a belőle kiáradó, népeket gyilkoló szellem döntötte erkölcsi és anyagi romlásba az Istentől oly dusan megáldott Spanyolországot. Oly mély a fertő, melybe szegény szép hazánkat sülyesztették, a nép lelke annyira be van hálózva, esze annyira elbutítva, teste annyira enerválva, energiája annyira tompítva, érzése annyira meghamisítva, hite annyira elferdítve, erkölce annyira megrontva, jóléte annyira tönkretéve, hogy csak csoda mentheti meg a jövő számára. De miként történhet meg a csoda, mikor haj! újat állja ma is 60,000 pap és majdnem 400 kolostor?

Mert a spanyol papok nem olyanok mint máshol, pl. Németországban, vagy Magyarországon, a hol oly sokan közülök nemesítő, mivelő hatást gyakorolnak a népre, melyet emberiségre, szeretetre, hazafiságra és

más nagy erényekre oktatnak, nevelnek. A spanyol papot vakká, elbizakodottá tette hatalmának tudata és a hosszú gyakorlat börtönök, kintpadok és máglyák körül kiölte lelkéből az irgalmat. Hogy a népet mindenestül hatalmába kerítette, koldusbotra juttatta, fölöslegesnek találja az önképzést és mivelődést. Európai embernek alig van fogalma arról, milyen tudatlan a spanyol pap, Jézus szellemétől mennyire eltávolodott, milyen durva, milyen babonás, milyen kegyetlen, milyen pogány!

És ezek a papok tartják kezükben a nemzet minden osztályát és ezeknek a papoknak a kezében vált azzá Spanyolország, a mivé vált: Európa koldusává, ki még hozzá nevetséges is, mert úgy tesz, úgy agál, olyan kevély és olyan méltóságteljes, mintha még ma sem nyugodna le soha birodalmában a nap, pedig haj! nem örök nap az ő osztályrésze, hanem, fájdalom! ezerszer fájdalom! tartós, állandó sötétség.

*

Ha én antiszemita volnék — folytatja cikkét a »Los Sofetimos« szerkesztője —, mindenképen azon volnék, hogy Spanyolország ne szűkölködjék zsidók nélkül. Rajta volnék — antiszemitizmusból. Hisz a zsidónélküli Spanyolország az antiszemita vádak valóságos élő czáfolata. Spanyolország a zsidók kiűzetése után kezdett hanyatlani; minden érző ember rémületévé, a kegyetlenség, irgalmatlanság, fejtelenség és magamagát pusztító, iszonytató vakbuzgóság hazájának a hírért már zsidónélküli állapotában szerezte meg; Európa becsülését zsidók nélkül játszotta el és zsidók nélkül való állapotában veszítette el egymásután gyarmatait, provinciáit. Zsidók nélküli állapotban indult népe tespedésnek és jutott el odáig, a hol ma van: a politikai, erkölcsi, és vagyoni tönkig. Spanyolországot, mint semmi más államot, pusztítja az uzsora, holott Spanyolországban zsidók nincsenek; Spanyolországban veszedelmesebben dühöng a szocializmus, mint bármely más országban, holott Spanyolországban zsidók nincsenek; a szegény nép elnyomatása, kifosztogatása, a hatóságok megvesztegethetése, pokolmélységű korrupciója Spanyolországot az államok legutolsó fokára sülyesztette, holott Spanyolországban zsidók nincsenek; lázadások, állandó zavargások, a törvények és a hatóságok ellen való folytonos izgatások notorikussá tették Spanyolországot Európában, holott Spanyolországban zsidók nincsenek; csalás, hamisítás, hamis tanulás, hamis eskü, hamis bukás, hamis játék, árulás, iszákosság, delirium-tremens és mindenféle más bűn és nyavalya Spanyolországban állandóan napirenden vannak, holott Spanyolországban zsidók nincsenek. Ha másképp nem tehetitek, vásároljatok zsidókat, ó, antiszemiták, és telepítsétek őket ide, hogy ne hivatkozhassanak folyton arra, hogy hisz Spanyolországban zsidók nincsenek; telepítsétek ide minél többet, hogy rájuk foghassátok, hogy minden bajnak, nyomornak, bűnnek, lázadásnak egyedül a zsidók az okai. Miért nem tettétek ezt, ó, már réges-régen?

De nem vagyok antiszemita, sőt ellenkezőleg, igazságos vagyok. Ép azért azt hiszem, sőt meg vagyok győződve, hogy zsidók mellett nem jutott volna Spanyolország oda, hova nélkülök eljutott. Szelidebbek volnának az erkölcei, szentebb családi élete. Mert ragadós ám a jó példa is. A munkát a henyelő férj nem kizárólagosan az asszonyval végeztetné és a gyermekek sorsát nem bizná a jó véletlenre. A zsidók ettől nagyon elütő példát mutatnak ám. Tanulnának tőlük törvénytiszteletet, ember szeretetet, hűséget, háladatosságot és egymásiránt való ragaszkodást. Tanulnának tőlük tudományszeretetet és tanulnák megösmerni a haladás és a művelődés megbecsülhetetlen értékét. Kisebb országokat fölölélő területek nem hevernének megmunkálatlanul; nem pusztulnának városok és falvak; a fönnálló iparok nem szűntetnék be egymásután üzemüket és vállalkozót új iparok teremtésére nem kellene fogni brachiummal; nem csökkenne évről-évre az állam jövedelme és ha a haza mentésére millióra volna szüksége, nem kellene oda kínálni az ország bányáit a külföldnek.

Sok, sok dolog nem történt volna úgy, a mint történt, ha ki nem üzik hazánkból a zsidókat. Lenne antiszemitizmus, de nem állott volna meg az államban a vérkeringés. Sajna hát, sokszor sajna, hogy minálunk nincsen antiszemitizmus, mert antiszemitizmus csak ott van, a hol zsidók is vannak, nálunk fájdalom — nincsenek.

*

Igaz, a mit ez a cikk mond, igaz benne minden szó, csak egy nem igaz, hogy — meg is íródott. »Los Sofetimos« nem spanyol ujság, mert Sofetimos héberül van mondva és azt jelenti: *nemzetek bírája*. A népek Istene hosszantűró, javulásra váró, de ha azok, akiket nagy bűnök súlya nyom, a javulás útjára nem térnek és Istennek a történelemben mutatkozó újját meg nem látják, nem vár tovább a büntetéssel. Mutatja Szodoma és Gomora példája.

Szabolcsi Miksa

Szabadság és irgalom.

Az az emberiség tragédiája, hogy legszebb eszméi, legfényesebb igazságai is meghalványodnak idővel. Bele ununk mindenbe. Madách Imre sötét-bús munkájára ráírhatnók jellegül: Az ember tragédiája az unalom.

Ez, úgy látszik, természeti törvény. Az ember testi-lelki korlátoltságának bizonyítványa az unalom. Nagyban kápráztatnak az eszmék; részleteikre, elemeikre, parányaikra bontva untatnak. Lelkesedésünk, fantáziánk meglankad a részletek tanulmányozásánál. Aztán figyelmünk is kimerül, bele fárad. Végre megunjuk, meggyűlöljük az egészséget, és méltán csodálkozunk azon, hogy apáinkat mi is lelkesíthette ezért az unalmas, elcsépelet eszméért?!

Napjainkban, a jelek szerint ítélve, a szabadság eszméjét unta meg a világ. Az a rajongás, mely száz

évvél ezelőtt Franciaországban tört ki, s a melynek mi a napokban ünnepeltük ötven éves jubileumát, eltűnt a szívekből. Közöny és unalom, sokaknál meg a szabadság részleteibe, a kisszerűnek látszó alkotások hosszú sorába, melyek pedig mind egy-egy ágalevele, virága a szabadság nagy fájanak.

Legjobb volna aludni, pihenni, lankadt elménk erőit atyailag gondoskodó zsarnokság uralma alatt összeszedni. Nagy jelszavakra ásitunk, nagy tettekben nem hiszünk, a lelkesedést pedig csak hírből ismerjük.

A szegények, a társadalom negyedik rendje kétségbeesett az eszmék diadala felől. Minden hitet, minden reményét az anyagi haladásba veti, minden erejét sztrájkok, bér- és kényszerharcok foglalják le. A gazdagokon pedig, mint a tél közeledtét érző hörcsögök, igyekeznek minden vagyont, minden megélhetési eszközt elraktározni maguknak; tőkésítének mindent, ami tőkésíthető, mert a jövő oly bizonytalan, a szeretet oly ritka és az élet harcza oly nehéz. A megfogott szerencsének megkötözik kezét-lábát, lenyírják a szárnyát, hogy ne futtasson a pünkösdi paloták márvány iveri alól. A munka gyümölcsét, a tőkét, lekötik, majorátusokba, lassu mozgású vállalatokba, melyekben a pénz ereje ellankad, de nincs kocztáztatva. Úgy tesznek, mint a hörcsög, mely leharapdálja a búzaszemek hegyét, hogy magtára ki ne csirázzék. Önmagára gondol kiki: mert az önzés rövidlátó és gyáva, szükkeblű és tehetetlen. Tegyen a jövő, amit akar; éljen kiki, ahogyan tud!

Rabok vagyunk már is. Rabjai ennek a kínos kétségbeesett életnek, mely hiába való súlylyal nehezkedik reánk. Nyom a levegő is, de táplál legalább. Nyom a szabadság is, de kárpótál bennünket szeretettel. Ez a mi szabadságunk azonban nem ilyen. Ez a magukra maradt duvadak szabadsága, kik életükért kétségbeesetten küzdenek, viszonyok, viharok, és csodákban élő egyéb teremtmények ellen. Aki kárt tehet, tesz, nem ösmer irgalmat, mert tudja, hogy őt sem kimélik mások.

Nem ez a szabadság. Nem ez a társadalmi élet. Nem reakzióra, nem visszatérésre van szüksége a hazának, hanem a szabadság kiterjesztésére. Fejlesztetni mindazt, ami a nép millióinak testi-lelki jóllétét növeli; irtani mindazt, ami ezt akadályozhatja: ez volna a szabadelvű társadalom jelenlegi kötelessége, hivatása, élet-szüksége.

Szabadság!

Melyik társadalom mondhatja el ma Európában önmagáról, hogy ő szabad és hogy a szabadságot munkálja. Se a magyar nem, se a többiek. A vagyon még csak szerez olyan, amilyen szabadságot egyeseknek, családoknak. Megadja nekik a művelődés lehetőségét, de viszont gátolja őket társadalmi és méginkább politikai szabad mozgásukban. A gazdag ember kész zsákmánya minden hatalomnak; hite, születése elvei megtagadásával is kénytelen azokat támogatni, akik őt egy szemhunyorítással koldussá tehetik. A magyar szabad-ágharcban

mily kevesen vettek részt dúsgazdag mágnásaink közül! Jó hazafiak voltak addig, míg törésre nem került a do-log; jó hazafiakká lettek újra, mikor vagyonuk koczkáz-tatása nélkül azzá lehettek megint. Ez a vagyon ter-mészetrájza.

A szegény emberek szabadsága szintén nagyon kétséges szabadság. Megnyirt, talán meg is koppasztott darumadár ez. A szegény ember függ hitelezőjétől, mun-kaadójától, vevői szeszélyétől kicsiben s függ minden elképzelhető valakitől nagyban, annál a kétségbeesésnél fogva, mely őt állandóan éhenhalással rémitgeti. Ezt az általános kétségbeesést hányan és hányféleképen hasz-nálják ki a saját javukra! Felhasználják mindenféle nép-ámitók, uzsorások, tökepénzesek, vállalatok. Neve van száz, módja van ezer, de végeredménye mindig csak az, hogy a milliók társadalmi szabadsága illuzórius, élet-módja kétségbeeséssel bizonytalan, függetlensége név-leges.

Az egyén, mihelyt a dolgozók kétségbeesett soka-ságából csak egy lépésnyire szabadulhatott is, azonnal önző, méltánytalan spekulánssá válik s a nép erejét a természet öntudatlan erőivel helyezi egy sorba, melyet okos ember kihasznál, de viszonzással nem tartozik ne-kik. Az a mérnök, aki a Niagarát be akarja fogni gépek hajtására, nem kérdi: mit szól sz hozzá, Niagara barátom? S az a másik mérnök, aki csatornázási eszméjét száz-ezer ember keze munkájával viheti csak végbe, szintén nem a nép jólétének emelésén, hanem a napszám leal-kuvásán törí a fejét. Semmivel se jobb ő annál a Fáraónál, akit, míg dicsőségének kőpiramisokat építettett, haldokló, éhező, elnyomorodott munkások ezrei átkoztak naponta. Talán a műve hasznosabb, közérdekűbb; de az irgalmat, a méltányosságot ő sem ismeri, csak a saját hasznát, dicsőségét, érdemét.

Szabad-e? humánus-e? keresztény-e az a társada-lom, melynek vezérelve az önzés? Nem kell-e lépten-nyomon pirulnunk, ha az ötven év előtti állapotokra gondolunk, mikor a vezető társadalom csekély megváltási díjért jobbágyainak földét kiadta, szolgálmaít elen-gedte. A mai fölvilágosultnak tartott világnézet ezt — ostoba könnyelműségnek nevezné. Miért? *Leben und leben lassen.* Ez az elv, ha nem is oly nagyon gyakorlati egyesek számára, föltétlenül gyümölcsözőbb, hasznosabb az egész nemzetre nézve. Irgalom és méltányosság, szeretet és munka tartják fenn, életetik a társadalmakat. A magyar köznemesség ötven év előtti *»könyelműsége«* következtében lett Magyarország középkori országból erős, virágzó, modern állammá. Az ekkor föl szabadult erők csodákat műveltek harcban, ellenállásban s újra építkezésben egyaránt.

Mióta azonban az új viszonyok megszilárdultak, a rövidlátó önzés is szaporán dugdossa ki gombafejeit minden felé. Nem gondolnak a multra, nem törődnek a jövővel. Hallgatag szivtelenség kapott lábra a vagyonosak, — alattomos, konok irigység a munkás nép körében. Hibás mindakettő, mert kapzsiság vezérli. A

nép, mely szűkebb látkörű, még valahogy menthető, mert inség, tudatlanság, kétségbeesés ösztökéli. Sziv-facsaró látvány az, mikor a magyar kisiparosság és a legmagyarabb vidékek földmivelő népe föl vonul a nem-zetközi szocializmus vörös zászlói alatt: megtagadva hazáját, nemzetét, mindent, mi életünknek színt, lel-künknek becsesebb tartalmat ad. S miért? Kétségbe-esésből. Kenyérért.

De mivel mentekezhetik az, akinek léte biztosítva van, mégis önző, mégis fukar, mégis rest a szorongatottak megsegítésében? Mi mentsége van a gazdag pa-rasztnak, aki a napszámot lealkudja, az élelmet lehe-tőleg elvonja szintén paraszt, szintén magyar, szintén ember, munkásától? Mi oka van fukarkodásra a hit-bizományok örökösének? az egyházi uradalma birlaló-jának? a milliomos gyárosoknak? s a vállalkozók, dol-goztatók, üzerek és bérlők egész seregének? A tőke nem csak az államnak adófizetője, mely megoltalmazza, hanem a munkáskéznek is, mely gyümölcsözővé teszi. A mi az egyikkel szemben méltányos, a másiknak is csak az az igazságos.

Mégis, mily kevesen vannak, akik ezt belátják. Talán nem is belátáson múlik, hanem a sziveken. Aki az inségből ki tudott gázolni, elfelejti a maga bajával együtt mindazokét, akik hátra maradtak. Ha egy-egy jóltevő, nemes sziv megszűnik dobogni, nagyobb veszte-ség a köznépre egy-két vesztett csatánál. Hol van még egy olyan asszony, mint a megboldogult Bischitzné volt, aki életét, munkásságát, nyert befolyását, nagy okosságát és tapintatosságát a szegénység csökkentésére, az inség enyhítésére fordította? Lesz-e még egy olyan sziv, mint a Hirsch báróé volt, aki megmutatta a világ uralkodó ha-talmasainak az egyetlen utat, melyen a szocializmust el lehet terelni a forradalom útjáról. Ebben a generációban, — fájdalom, — nem igen lesznek ilyen *»könyelmű«* próféták. Azok talán még a bölcsőben szunnyadoznak s ártatlanságukban még oly keveset tudnak a föld népének nyomoruságáról, kinos egyiptomi rabságáról, mint önző apáik, akik rövidlátó fukarságukkal zivatart gyűjtenek gyermekeik bölcsője felé.

Irgalom és méltányosság a szabadságnak a lelke. Bár meghallanák ezt mindazok, a kiknek van miből irgalmat gyakorolni! . . . *Zempléni Árpád.*

A pesti chevra kadisa.

A főváros eme zsidó felekezeti nagy testülete, a mely az ősi hagyományok ápolásában keresi hivatását s együvé foglalja a felekezeti szélsőségeket: az idők árjá-val előre törtetőket és a konzervatizmus hirdetőit, most adta ki 1897. évi előjárósági jelentését, valamint folyó évi költségvetését.

Olvasóink előtt nem ismeretlenek azok az adatok, melyek a két nagy, kvartalaku füzetben találhatók. Mi még peszach előtt ejtettük annak, hogy a szám-adatokkal világituk meg a pesti chevra kadisa áldásos

működését. Az akkor irt ösmertetés alkalmával tisztán a számokból kellett kiolvasnunk a vezérlő szellemet, a most közzétett jelentésben azonban maga az előjáróság és annak ékes tollu ügyész-titkára is beszél. Mindjárt itt elől megállapíthatjuk, hogy nagyon szépen.

Vagy öt dolog tűnt a szemünkbe: a mély és meleg érzés, melylyel a jelentés a vallásos hagyományokról, a hozzájuk való ragaszkodásról szól; a szeretetnek és egyetértésnek ama benső hangjai, melylyekkel a pesti anyahitközséggel való párhuzamos és mégis összeforradt haladást, fejlődést hangoztatja; a jelentés tiszta magyar volta az eddigi német szöveg mellőzése; az alapszabályok módosításának bejelentése; annak kiemelése, hogy a jótékony munkája szervezendő, illetőleg egy- séges alapra fektetendő.

Munkaprogramm ez, mely az új jelenségeket sem nélkülözi. Messze vezetne s egy újságcikk keretét jóval túllépné, ha az itt kiemelt és figyelmünket megragadó jelenségek méltatásába bocsátkoznánk. Elég konstatálnunk, hogy, ime, a régi hagyományokat átvevén, új éra küszöbére ért a pesti chevra kadisa mai előjárósága. A hagyományok azok, a miket vallásunk örökölt reánk s a míg a szeretet és egyetértés a hitközség és chevra testvéries munkájában a teendők és áldozatok bőséges megosztásában nyilvánulnak, addig az új éra hajnalhasadását a magyarosodásnak formailag is teljessé válása, az alapszabályok módosítása és a jótékony művének *szervezése* jelenti.

A magyarosodásnak formailag teljessé válása: ez egy természetes folyamat eredménye. Nincs róla mit perorálnunk. Be kellett következnie és örülünk, hogy így hamar megérhettük.

Az alapszabályok módosítása az már más kérdés, mélyebbre ható, a melyéhez a tervezet ösmerte nélkül hozzászólni nem lehet. Mi csak jelzünk tehát egy kívánságot, a melynek sokszor voltunk szószói s ez az, hogy a végtisztességadást, a vallásos szabványok érintése nélkül, tektessük modernebb alapokra. Az idő és a környezet megváltoztatja igényünket s ma azok a szomorú temetések, az ő rideg egyszerűségükben, pap és bucsuzatoló, vigasztaló és (a háznál) ima szó nélkül: nem arra figyelmeztetnek, hogy minden csak hiúságok hiúsága; hanem arra hívják föl figyelmünket, hogy minő kiáltó ellentétben van mindez (ha szegényebbek temetéséről van szó) a kegyelet ama érzelmeivel, melyekkel az elköltözött az ő hozzátartozói, az ő jóemberei körülveszik.

Valami intézményt kellene tehát teremteni és valami módot találni arra, hogy otthonából, avagy kimulása színhelyéről (kórház) senki se távozzék egészen bucsuzatlanul, lopva szinte, a néma kétségbeesés közepette. Adjunk valamelyes enyhülést azoknak, a kik sokat vagy mindenkiket veszítették. Egy ima, egy pár jó szó is alkalmas erre az örök válás pillanataiban.

Emberszeretet ez is, uraim, s nem csak az a sok főlemelő tényük, mely munkásságukat a mindennapi élet küzdelmeiből az ideálok közé emeli.

A másik új momentum, a miről szólanunk kell, a jótékony ügyének szervezése. Nem először vesszük ezt a dolgot tollunkra, mert látjuk, hogy a mai szervezetlenség, hogy úgy mondjuk, patriarkalis állapotok mellett a hivatásszerű szegénység és nyomor az, a mi a szegénylősök rovására élőködik s a proletáriatus bajainak enyhítésére szánt munkának egy részét arra használja föl, hogy egy új, gyógyíthatlan proletáriatus teremtse.

Ennek leküzdésén hosszabb idő, sőt évtizedek óta ösztönszerűen fáradozik a pesti chevra-kadisa és a pesti hitközség, melyek többrendbeli jótékony munkára (kórház, betegsegélyezés) egyesültek; míg másokat külön külön önállóan, a másik fél megterhelése nélkül (aggok menedékháza, fuárvaház, husvétii élelmezés) végeznek. Rendszer tulajdonképpen a csak esetről-esetre szóló, vagy állandó pénzbeli segélyezésekben nincs s ennek tudatára egymásután ébredtek jótékony intézményeink. A praktikus Amerikában, Londonban rég tul vannak a kérdés megoldásán. Berlinben most hozták rendbe, midőn több mint 40 felekezeti jótékony egyesületük összeállt és Bécsben is most bajmódnak vele. Ideje tehát s a közszükség-érzetéből fakadó gondolatot kapott ki a pesti chevra-kadisa, mikor fölveti a szegénysegítés szervezésének égető kérdését. Úgy gondoljuk, hogy ebben az ügyben a pesti chevra-kadisa a pesti hitközséggel, melyhez nem csak a jelentés szavaiból, de a chevra egész tevékenységéből a legmelegebb testvéri érzés sugárzik ki — egyöntetűen, illetőleg együttesen indíthatná meg az akciót s ők ketten vihetnék azt megoldása felé.

A jelentésben az itt kiemelteken kívül egyéb szembe- tűnő dolgot is találunk, azt, hogy nem 200,000 frtot meghaladó a pesti chevra-kadisa évi budgetje, a mint első ízben irtuk, hanem — a rendkívüli bevételekkel taval, illetőleg az idénre a rendkívüli szükségletekkel együtt, a miről első ízben nem tudhattunk — közel 300,000 frtra rug az. Mikor az ember ezt a számot leírja, vagy kiejti, kétségtelenül egy nagyot lélekzik, mert bizonyos, hogy nincs az országban még egy olyan tisztán humanus egyesület és intézmény, mely ekkora summával dolgozhatna.

Pontosan, ime, ezek a számok. Az 1897 évi tényleges bevétel **296,389** frt 44 kr. volt, míg az idej tényleges kiadás **294,162** frt 65 krral van előirányozva. Ha már most ehhez a summához hozzávesszük a pesti hitközség *ötödfélszáz ezer frtos* évi budgetjét, a pesti izr. nőegyesület közel *100,000* frtos évi szükségletét és más, a pesti hitközség kebelében fönnálló, de külön kezelt jótékony intézmények (fuárvaház, siketnémák intézete s ide foglalhatjuk az izr. kézmű- és földmives egyesületet is) félszáz ezer forintnál nagyobb évi szükségletét, akkor azt látjuk, hogy a pesti hitközség zsidósága *a maga erejéből egy millió forintot költ évente kulturális, humanitárius s egyházi intézményeire.*

Jó az ilyen dolgokat megjegyezni, számon tartani és fölgondolni, hogy az áldozatkészségnek micsoda mértéke kell hozzá, hogy a pesti hitközségnek vagy

15000 tagja (bekebelezett 9200) — akik a nagy áldozatokat igénylő társadalmi tevékenység nem felekezeti jellegű céljait is bőkezűen támogatják — ezt az egy millió forintot felekezeti intézményeink javára összehordhassák.

Ez áldozatkészség a hit *erőssége* és nem dekadenciája; ezt a zsidó családban mutatkozó ziláltság ellenére is bizvást állíthatjuk.

A pesti chevra-kadisa ez évi költségvetésében a rendkívüli szükségletek között egy nagy tétel ragadja meg figyelmünket. 75,000 frtot mutat az kerek summában, a mely arra való, hogy a központi új temető körül 740 folyó méter kőfalat, továbbá főkapukat, 22 családi sírboltot és két, összesen 4 szolgálakásra berendezett épületet emeljenek. Részben tehát hasznosítható befektetésről van szó. A tavalyi rendkívüli bevételek a tagbekebelezésekből s az ez alkalommal befolyt adományokból (58,120 frt), valamint a chevra-kadisa, az aggok-háza javára befolyt hagyományokból és adományokból (13,095 frt) és rendkívüli sírhelyekből meg két sírbolt vételarából (11,900 frt) állottak elő.

Az 1897 évi szükségleti előirányzat főösszege 191,582 frt volt, a tényleges szükséglet pedig 201,509 frt 16 kr. Fedezetül 15,922 frt hiánnyal 175,660 frt volt előirányozva; a tényleges fedezet azonban 11,765 frt fölösleggel 213,274 frtra rugott. A folyó évre *rendes szükségletül* 213,112 frt 65 krt irányoztak elő, de fedezetül 7632 frt 65 kr. hiánnyal, csak 205,480 frtot mutatnak ki, ily módon is fokozott áldozatkészségre akarván serkenteni az egyesület jóakaróit.

*

Az évi jelentés, melyet *Mezei Ferencz dr.* ügyésztitkár nagyon szépen, emelkedett tónusban irt meg mindvégig, bevezetésül az egyesület *elhunyt* elnökének, *Reusz Károlynak* emlékével foglalkozik, számot ad a siremlék avatásáról és a két arcképről, melyeknek előállítására 4200 frtot igényelt. Bevezető részében megemlékszik a jelentés *Brill S. L.* rabbielnök, *Gold Sámuel* előjáró, *Konody Bertalan*, *Sinayberger Ármin*, *Beer Berthold*, *Leitersdorfer Lipót*, *Feuer Dávid dr.*, *Ullmann Sándor dr.*, *Taub Salamon*, *Weiszmann József L.* (volt titkár). Sőt már *Bischitz Dávidné* elhunytáról is és még többekről igen meleg, rokonszenves hangon.

Majd az *elnökváltozásról* ad hirt, jelezvén, hogy bold *Reusz Károly* után a teendőket ideiglenesen *Brüll Zsigmond* előjáró volt szíves viselni, miglen október 24-ikén *Ehrlich Mózes*szel töltötték be a megüresedett elnöki széket.

Az *új tagfölvételekről* szólván, kimutatja a jelentés hogy 1897. évi december 8. és 20. napjai között 1439-en iratkoztak be a chevra kadisába, de nem mondja meg sehol, hogy ezekkel mekkorára emelkedett a tagok létszáma.

A tagfölvételek záróünnepének két szónokáról, *Kohner Zsigmond*ról és *Kohn Sámuel* dról emlékeztet meg, a jelentés köszönti az új tagokat s bejelenti az *alapszabályok módosítását*, melyek ez év őszére ígérkeznek elkészülni.

Az *aggok házárdól* szóló számvetés következik azután. Az egyesület ezen intézményében, mely *Schossberger Zsigmond* báró elnöklete alatt működött, a lefolyt évben átlag 37 bennlakót tartottak el. Az év végén 43 an voltak, de most már 48-an. Az intézet költségei 14.812 frt 38 kr-ra rugtak, melyből azonban csak 3513 frt 34 kr. nyert önálló fedezetet, úgy hogy 11.299 frt 04 kr. a chevrat terhelte. Az aggok háza alapja az 1897. évi 6270 frt szaporodással 64.964 frt 90 kr-ra emelkedett. A Kann-féle alapítvány 47 000 frt papirban és 4032 frt 20 kr. készpénz. Ugy ezen alapot, mint a chevra többi alapjait a Pesti magyar kereskedelmi bank — amit a jeteatés elösméressel emel ki — díjtalanul kezeli.

A *betegápolást* a pesti chevra kadisa a pesti hitközséggel karöltve végzi. A kórház és szegény orvosintézmény föntartásához évi 20.000 frttal járult, a Bródy Adél kórházat az előző évben 2000 frttal, mostantól kezdve pedig 5000 frttal subvencionálja. A Rókus kórház betegeit és a vakok orsz. intézetének növendékeit 782 frt 40 krnyi költséggel husvéti étellel látta el. A kórházba nem szállítható betegek mellé ápolókat adott, ami 1809 frt 69 kr-ra került. A betegápolás költségei 1897-ben 24 692 frt 09 kr-ra rugtak s e czimen a folyó évre 27.700 frtot irányoztak elő.

Egyéb segélyezésekre tavaly 27.384 frt 05 krt adtak ki, a folyó évre e czimen 29.500 frtot irányoztak elő.

A *temetkezések* ügyét ismertetvén, a jelentés konstatalja, hogy a vidékről hozott 19 halottal együtt 2294 halott eltemetéséről gondoskodott az egyesület. 1896-ban több volt a halott (2388). Az elhunytak közt volt 573 felnőtt férfi, 510 felnőtt nő, továbbá 346 fiu és 280 leánygyermek, végül 585 részint idellen, részint egy hónapos gyermek. A halottak közül 1705 lakásán hunyt el, 123 a Rókusban, 89 a Szt. István-kórházban, 85 az izr. kórházban, 22 a Bródy Adél-féle kórházban, 40 a Szt. László-kórházban, 25 a klinikán, 12 az angyalföldi elmebeteg gyógyintézetben, 19 a szegényházban, 105 a törvényszéki orvostani intézetben, 21 a Stefánia szegény gyermekkórházban stb. Az eltemetettek közül 464 felnőttért és 269 gyermekért fizették csak a szabályszerű díjakat, 165 felnőtt és 124 gyermek után a díjak felét vagy kisebb hányadát, míg 465 felnőtt és 807 gyermek halott után, tehát az eltemettek felénél jóval több után, díjat egyáltalán nem fizettek, holott az egyesületnek ez 25.440 frt költséget okozott. A tagok közül 122 hunyt el.

Adomány a pesti chevra javára 4186 frt 10 kr., az aggok háza számára 1716 frt 01 kr., egyes alkalomkor szegények között való kioztásra 2070 frt és *perselyadományokban* 15.220 frt 42 kr. folyt be.

Ezekben ismertettük a pesti chevra kadisa 1897. évi jelentését és 1898. évi költségvetését, azt látván belőle, hogy tisztán jótékony célokra ugy a multban, mint a folyó évben a rendes szükségleteknek közel felét fordította a pesti chevra kadisa, a melynek elvégre nem annyira a jótékonyág, mint inkább ősi felekezeti intézmények tentartása a hivatása. A föntartást ez az egyesület az ősi hagyományokkal szemben gyakorolja, amennyiben azokból pusztulni, veszni semmit sem enged. de gondoskodik az intézmény tovább fejlesztéséről is ugy, hogy az emberszeretet terén keres és talál egyre több hivatást. És így van ez helyesen.

Habar Samu.

Levél a szerkesztőhöz.

Kedves barátom!

Ősz óta hallgatok immár, nem lustaságból, nem is elfoglaltságom okán. Megvallom nyíltan: *szégyenkezem*. Talán még emlékszik rá, hogy némely lelkes férfiak összegyülekeztünk kora ősszel s elhatároztuk, hogy a magyarságnak s a zsidó vallásos érzésnek othont alapítunk. Nem jártunk a föllegekben, voltak gyakorlati céljaink is. Fájó tudatában annak, hogy a zsidóság legtündöklőbb büszkesége: az eszményi családélet veszteni kezd melegéből, mivelhogy éltető lelke, a vallásosság, kihalóban van, kutattuk e megdöbbentő jelenségnek végső okait s az asszonyok vallásos nevelésének hiányában találtuk meg. Azért elsőrendű szükségnek ítéltük zsidó tanítónőképző intézetnek fölállítását s a legellentétebb nézetűek is egyek voltak abban a meggyőződésben, hogy ennek az intézménynek mennél előbb létre kell jönnie

Ugy látszik azonban, hosszú vajadásnak eredménye halva született gyermek. A tél a fa leveleivel együtt elsodorta a mi eszméinket is, megfagyasztotta bennünk a lelkesedést; körülnézek, hol vannak a lelkes és tömött sorok, a sok szép célért küzdeni készek? Sehol sincsenek, kedves barátom.

Rosszul láttunk? Azt mondom, hogy nem.

Elérhetetlen volt eszményünk? Ő nálunknál tartásban, szellemi erőben, rajongásban sokkal silányabak legyöztek nagyobb akadályokat.

Az anyagi rész volt megvalósíthatatlan? Hisz meg se kísértettük, nem is sejthetjük, mennyi áldozatra való készség szegődött volna szép vállalkozásunkhoz.

Mondjuk ki nyíltan, a mit Cícero mondott önmagáról és lanyha konzultársáról: *no, nos consules desumus*. Minden megvan, csak mi hiányunk!

S azért szégyenkezem én, ha e mozgalom rövid, de szomorú történetére gondolok. S a midőn most újra megemlítem a dolgot Haber Samu urnak multkori cikke nyomán, korántsem reménykedem abban, hogy tán újabb mozgalom célra vezetne; egyáltalán nem is gondolok semmiféle mozgalomra. Ezekből épen elegendő volt. Hanem számot vetek újra s tán legutóljára a kérdéssel: lehetséges e társadalmi uton segitenünk a rajtunk rágódó betegségen?

Mert nem áltathatjuk magunkat pillanatig sem. Élnek és napról-napra növekednek amaz okok, melyek akkor bennünket *csaknem* cselekvésre indítottak. A híres, ellenségeinktől megannyiszor szemünkre vetett zsidó összetartás egyre csökken; széjjelzüllik társadalmi létünk, alapjában van megtámadva életünk fája. Döbbenet fog el bennünket, ha nap-nap után újabb kitörésekről hallunk, a hitehagyás legmegvetendőbb példáiról. Hiába, mely a közösség eleven érzésével visszatartaná a gyöngéket, nincs meg a belénk nevelt, gyermekségünktől velünk nőtt, erősödött tudat. S mily taps fogadja e szökevényeket, mint az atlétát nyaktörő mutatóványaiért,

míg a zsidóság pironkodva, szégyenkezve hallgat s tetetett ez nizmussal mond istenhozzádot a meggyőződés e dicső atlétáinak. Szívünk mélyén pedig érezzük, hogy hirünk-nevünket új arczucsapás érte, életünk fájának gyökerét új, talán végzetes vágás.

De ez még mind hagyján! Ez a kiválás csaknem természetes folyamat. Hanem a mi bennmarad mérges kelevény módjára: a végtelen sivárság, gyilkos közöny, öngúnyolás és az a nemtelen önmegadás, mely merő gyávaságból nyugszik meg benne, hogy: zsidó vagyok a sors különös és ostoba szeszélyéből, hát már most csak tűrjük az igát.

Uram istenem, az üldözések, sanyargatások, kivégzések, gheftóba szoritások, vértanuságok kétezeréves viharában megállott volna-e vajjon a zsidóság ezzel az etikai tartalommal? S a lappangó, de gyalázatos példákra bármely perczen kitörni kész antiszemizmus viharában meg fog állani?

Higgyétek el, hogy válságok órájában élünk. Föl kellene szabadítanunk minden anyagi, szellemi és erkölcsi erőnket *egy* célért, *egy* eszményért, *egy* törekvésért: hogy a vallásosságnak visszaadjuk a maga helyét lelkeinkben, családjunkban, társadalmunkban.

És én azt mondom, árulója hitének mindaz, ki kényelemből vagy féltékenységből halogatja a munkát; ki az opportunizmus gyönyörű jelszavára hivatkozik, mikor elszántságra volna szükség; ki meggyöngít bennünket, mikor erős voltunkkal kérkedik.

S épen azért szent és megvalósítandó föladat, sürgős és égetőn szükséges mindaz, mit ama meg se született egyesület magáénak hirdetett. S ha van Isten bennünk, nem ejtjük el egy pontját se amaz értékes programnak. Egyesülettel vagy nélküle: meg kell teremtenünk a magyar zsidó közszellemet, melynek végső célja: magyar hazafiság és zsidó vallásos érzés.

Erre fogjon kezet minden igaz és nagyot tehető ember. Ezért küzdjön Kégyed is, tisztelt barátom, kitűnő lapjával. Mondanom se kell, hogy csekély képességeivel e küzdelem legodaadóbb harczosává szegődik

Budapesten, 1898. május 3-án, igaz hive

Szabótyán Károly.

Bánkódás.*

<i>Hiuságban,</i>	<i>Féreg szárnya,</i>
<i>Műló tárgyban,</i>	<i>Fémnek súlya</i>
<i>Hogy biznék!</i>	<i>Egyre megy?</i>
<i>Nádban támaszt,</i>	<i>Pók hálója,</i>
<i>Bűban vigaszt,</i>	<i>Selyem szála</i>
<i>Hogy letnék?!</i>	<i>Ugyan egy?</i>
<i>Érős várnak,</i>	<i>S hogyha napok</i>
<i>Királylagnak</i>	<i>Mulnak, folynak</i>
<i>Tekintsem</i>	<i>Kellemben,</i>
<i>Vándor sátrát?</i>	<i>Idő kedvez,</i>
<i>S nagyra árárt</i>	<i>Kiki cvez</i>
<i>Becsüljem?</i>	<i>Jó kedoben:</i>

* Jedaja ha-Penini után.

*Osalódással,
Bánkódással
Meglakol,
Ki jövőre,
Közel végre
Nem gondol.*

*Magas bércnek,
Sziklatömbnek
Képzeled
Jónás fáját? —
Melynek árnyát
Élvezed?!*

*S mi éjjelre
Lesz, s reggelre
Élveszett:
Azért üdvöd,
Lelked, jövőd
Oda lett!*

*Csábos évek
Elterelnek
Utadról,
Kéjben tombolsz
És nem gondolsz
Magadról.*

*Lelked vágyának
S törekednék
Istenhez,
De test húzza
Csalja, vonzza
A földhez.*

*Úrral szemben
Szolga hűtlen,
Ha eljár:
Szeretetet,
Dicséretet
Hjába vár!*

*Utra valót
Lelki tápot
Ha szerezh:
A gonosz kéz
Mindent elvész —
Kárba vesz.*

*S ha felszárnyal
Forró vágygyal
Némikép:
Vissza esik
És hanyatlík
Azonkép.*

*Képzelt évek
S szenvedélyek
Cserében,
Oda hagyod
Boldogságod'
Édenben,*

*S majd ha lelked
Ébred benned
S feljajdul:
Szived' vádold
Mely tanácsolt
Ily rosszul.*

*Szabott munka,
Mit a szolgálta
Maga ront:
Dijra igényt
Tarthat? — kötvényt
Föl nem bont?!*

Dr. Klein Méc.

H i r e k.

— **Különös gusztus.** Annak idején meglehetősen éles harcz folyt határunkban az áldásért, melyet a zsinagóga a vegyes házasságnak megadni nem akart. A mint hogy meg nem is adhatja. A zsinagóga, mint olyan, tiltja a más felekezetiúekkel való összeházasodást, már pedig arra, a mit tilt, nem adhatja áldását. A dolog le van tárgyalva és a tapasztalat azt mutatja, hogy kár volt a sok tentáért. A kérdés tulajdonképpen nem volt aktuális sohasem. Mert a zsidó leány, ki keresztény vőlegényt választott, a zsidó vőlegény, ki keresztény leánynyal lép házasságra, távolról sem vágyakoznak annyira a zsinagóga és áldása után. Nem is igen hallani, hogy ilyen pár nagyon reklamálta volna házasságuk zsinagógai megszentelését. De hát akkor azt hitték, hogy igen is, lesznek ilyen gusztusu vegyesen házasodók, a mint hogy egyáltalában sokkal nagyobbak hitték a majdan ilyen házasságra lépők számát, mint a mennyit a 3 éves gyakorlat igazolt. Akkoriban tehát, mikor az az áldás kérdése a kedélyeket annyira izgatta, *Leopold Sándor*, a X. községkerület és a szegszárdi hitközség nagyérdemű elnöke, egy társaságban, a hol a kérdést sok szenvedélyes-éggel tárgyalták, következő pompás ötlettel ütötte el a dolgot: Községem egy extravagáns tagja egyszer

azzal a panaszszal állított be hozzám, hogy az ő számára a metsző nem akar vágni. A dolog roppant fölbeszszantott. Hisz tetszik tudni, hogy a zsidó maga nem vágja le az állatot, melynek húsát enni akarja. Ehez a hitközség kitanított mestert tart, ki roppant minütiozusan megirt szabályok szerint vágja le az állatot, még pedig úgy, hogy az lehető legkevesebbel szenvedjen és ha levágta, megvizsgálja tüdejét, belsejét, nem volt-e beteg az állat, mert ha ennek a jeleit találja, a hust rituális szempontból tilos megenni, azaz »tréfi«. Rögtön elküldtem a metszőért, hogy tőle magától tudjam meg, miért is nem akar Berkes Kóbi részére metszeni. A sakter nevetve felelt szemrehányó kérdésekre, hogy ő vág ugyan minden zsidó ember számára, de Berkes ur — malaczeit csak nem fogja rituáliter megsaktolni. Erre aztán engem is elfutott a méreg. Vigyen el az ördög te bolondos Kóbi, te, — szólék Berkeshez; ha te spanferklit akarsz falni, hát falj amennyi csak beléd fér, de ne tedd bolonddá a községet, hogy a te sertésedet, mitől a Szentírás a zsidót eltiltja, sakter vágja le a ritus parancsa szerint. Az a zsidó ember, ki megszegi a vallás parancsát, hogy kívánhatja, hogy ugyancsak ez a vallás adja rá erre a cselekményre az áldását? Mert ez ám a casus. Illik ez az anekdota arra az esetre is, mely pár nap óta izgalomban tartja a f—i hitközséget, hol egy fiatal ügyvéd, ki ujdonszült fiugyermekeit nem vétette föl Izrael szövetségébe, zsinagógai czeremóniát, áldást és névadást igenis akart. A hitközség rabbija az ügyvéd urat, ki illetéknépen csak saktolt malacz húsát akarja enni, hasztalanul igyekezett fölvilágosítani kívánsága helytelenségéről, hogy tehát modern auktoritásra is hivatkozhassek, hitközségét fölkerlte, hogy intézzen kérdést az Országos rabbiképző-intézet rektorához, rabbi *Bloch Mózes*hez, a mit az meg is tett és a mire a nagyhirű aggtudós a következő hivatalos választ adta:

41. szám.

Országos rabbiképző-intézet Budapesten.

Tisztelt Elnökség!

F. év április 24-én 73. sz. a. kelt kérdésére van szerencsém a következőkben válaszolni. A mózesi isteni tan nyomatékosan kötelezi az atyát, hogy ujszülött fiát a nyolczadik napon körülmetéltesse, vagy saját maga vagy más által. Halasztani csak nagyon gyöngye vagy beteg gyermekeknél szabad. Ha az atya ezen köteleltséget elmulasztja, akkor az a vallásos hatóságra (בית דין) száll. Ha ennek nincs meg a szükséges hatalma, akkor a köteleltség az illető gyermekre megy át az iránybnn, hogy vallási nagykorúsága beálltával a körülmetélést magán végeztesse, ha ezt elmulasztja, a legsúlyosabb isteni büntetés (כרת) van reá kiszabva. (Genesis, 17. fej. 9—15 vagy továbbá Kiddusin 29, a Maimonides Hilch. Mila 1. fej. 1. §; Jore dea 261. fejezet.) A rituális operációnál bizonyos benedikciók (ברכות) mondatnak, a melyek után egy e.őirt ima mondatik el és egy áldás adatik, a mely a teljesített istentiszteleti cselekményre és a névadással kapcsolatos Ábrahám szövetségébe való fölvetelre vonatkozik. (Maim. idézett helyen 3. fej. 3. §; Jóre Dea 265 fej.) Ezekből következik, hogy a hitközség köteleltsége a renitens atyát lehetőleg a köteleltség teljesítésére rábirni, de hallatlan dolog volna az, hogy a hitközség kultusztisztviselői az istentelen köteleltségsértést szentesítsék és a renitens férfinak még segédkezzenek

is, a mi mint *מסייע ידי עוברי עבירה* szigorúan tiltva van. (Gitin 61 a; Maim. Semita 8 fej.) Ha az atya kötelességét elmulasztja, a hitközségnek nem szabad ott abban támogatni.

Kitűnő tisztelettel
Budapest, 1898. április 27-én *Blach Mózes,*
a tanári kar elnöke.

(P. h)

A f-i izr. hitközség tekintetes Elnökségének F-n.

Közöltük az aktát, hogy szolgáljon zsinórmértékül, ha hasonló esetek máshol is elő találának fordulni, de elhallgattuk az illető apa és hitközsége nevét, mert az, hogy fölveteti-e valaki fiát Izrael szövetségébe, vagy nem, végtére is az illető szülők magánügye. Ebből a keretből természetesen kilép az ügy, ha az illető apa, mint Leopold Sándor Berkes Kóbija, nem elégszik meg azzal, hogy senki sem akadályozza abban, hogy spanferklit eszik, hanem még azt is akarja, hogy a malacot hozzá a sakter vágja le rituálisan. A ki tulteszi magát a vallás oly fontos parancsolatán, ne akarja erre a templom Amenjét. A katolikus egyház, kihez olyan katolikus hívő, ki gyermekét elvből meg nem keresztelteti, a f-i ügyvédehez hasonló kivánsággal fordulna, legalább is a Schwarzer-fele intézetre hívná föl az alkalmatlankodó apa figyelmét, hogy olyan különös gusztausa támadhatott.

Sz. M.

— **A VI. izr. községkerület, mely magában foglalja Budapest és Pestmegye hitközségeit, f. év június hó 7-én d. e. 10 órakor tartja évi közgyűlését a pesti izr. hitközség központi épületének dísztermében. (Sip-utca 12. sz.)**

— **A pesti chevra kadisa f. hó 8-ikán, vasárnap d. e. 10 órakor tartja meg ez évi közgyűlését, melyen bemutatják a lapunk más helyén ösmertetett évi jelentést.**

— **Bőkezű adakozás.** Az Országos Hírlap írja a következőket: Báró *Hirsch* Mórné, amint értesülünk, ismét növelte jótéteményeinek számát. *Oriási pénzüsszeget* tett le *alapítványképen* — *protestáns emberbaráti és közművelődési célok előmozdítására.* Alig van protestáns iskola, kórház, árvaház, amely az alapítványból néhány ezer forintot ne kapna. Az összeget a bőkezű emberbarátnó dr. *Hegedűs* Sándorné kezébe tette le s felkérte, hogy a felosztás felől is gondoskodjék.

— **A pesti izr. hitközség választmányi ülésén,** melyet f. hó 5-ikén *Kohner* Zsigmond elnöklete alatt tartottak, *Tenczer* Pál szóba hozta az ez évi hitközségi képviselőtestületi ülésen *Schächter* Miksa dr. által tett azt az indítványt, hogy a képviselő tagjait nagyobb mértékben vonják bele a hitközségi munkákba. Egy albizottsággal akarna propozíciókat tételni arra nézve, hogy a minden oldalról nagy tetszéssel fogadott kivánságot miképpen teljesítsék, avagy, úgy gondolja, maga az előjáróság foglalkozzék első sorban a dologgal. Elnök *Kohner* Zsigmond erre a választmánynak figyelmébe ajánlotta, hogy ő, mint a közgyűlésen is kijelentette, szívesen teljesíti a kivánságot s örömet látja munkatársaknak azokat, akik erre készséget mutatnak. A kérdést az előjáróság elé tartozónak mondja, amint ezt már a közgyűlésen jelezte. *Tenczer* propozícióját szívesen veszi és kéri, hogy a legközelebbi előjárósági ülésre külön meghívás folytán jöjjön el s ott terjeszse elő tervezetét. A választmány ehhez hozzájárulván, elnök az elmúlt két hónap alatt befolyt következő adományokat és alapítványokat jelentette be:

a) *Szegénygyámoltás* javára: *Fischl* G. Károly családja 500 frt, özv. *Wottitz* B. Ignáczné urnó 300 frt,

hevesi *Biechitz* Dávidné családja és özv. *Stein* Katalin urnó 200—200 frt, *Fürst* Jakab ur, özv. *Tedesco* Simonné urnó és *Deutseh* Jakab ur 100—100 frt, *Lord* Irén k. a. 50 frt, *Heller* Ármin, *Deutsch* József, *Appel* Mór és *Grosz* Zsigmond urak 25—25 frtot.

b) *Bródy Adél* gyermekkórház javára: özv. *Wottitz* B. Ignáczné urnó 500 frt, néh. *Rechnitz* Rebeka hagyománya 200 frt, *Grósz* Zsigmond ur 50 frt, *Neues Pester Journal* utján 15 frt.

c) *Kórház* javára: néh. *Baumgarten* Bernát hagyománya 3400 frt, néh. *Leitersdorfer* Lipót hagyom. frt. Dr. *Báron* Jónás ur 10 frt.

d) *Talmud Thóra* javára: néh. *Berkovits* Bernát hagyom. 180 frt.

e) *Iskolák* javára: néh. *Baumgarten* Bernát hagyom. 3000 frt.

f) *Fiárvaház* javára: özv. *Wottitz* B. Ignáczné urnó alapítványa 3000 frt, néh. *Stein* Imre emlékére barátaitól alapítványként 1000 frt, *Grósz* Zsigmond ur 25 frt.

g) *Nyugdíjintézet* javára: néh. *Leitersdorfer* Lipót hagyom. 500 frt.

h) *Leányárvaház* javára: *Grósz* Zsigmond ur 25 frt.

i) a *Chevra kadischa* javára: *Grósz* Zsigmond ur 25 frtot.

— **Estély Bánffy-nál.** A magyar miniszterelnök nemcsak szóval hirdeti a liberalizmust a demokracziát és az egyenlőséget hanem tettekben is igyekszik azt szolgálni. Rendszeres munkát és pedig következetes folytat arra nézve, hogy a társadalom vezető, vagy szereplő elemeit összebarátkoztassa s az irott jog helyett az életben teremtsen egyenlőséget és recepcziót. Abban a fényes névsorban, melynek viselői f. hó 3-ikán Bánffy nagy uri házának vendégei voltak, több hitfelünk is ott látjuk és pedig olyant is, a ki mint a felekezet képviselője kapott meghívást. Az olvasóinkat közelebről is érdeklők ezek: *Kohner* Zsigmond, a pesti hitk. elnöke, *Neumann* Ármin dr., *Rosenberg* Gyula dr., *Visontai* Soma dr., *Weisz* Berthold, *Wolfner* Tivadar, *Chorin* Ferencz dr. és *Barta* Odön dr. orsz. képviselők, *Brüll* Ignácz dr. angol, *Weisz* Soma szerb, *Teixeira de Mattes* németalföldi, *Birnbaum* Imre portugál, *Frankl* József argentiniai, *Schossberger* Henrik perzsa, *Ullmann* Pál ecuadori és *Altschul* svéd konzulok, *Brám* lovag min. tan., *Jellinek* Henrik közuti vasuti igazgató, *Kornfeld* Zsigmond bankigazgató, *Kiss* József, *Klein* Ödön, *Sturm* Albert, *Singer* Zsigmond, *Hertzka* Tivadar, *Rothfeld* Samu dr., *Bamberger* dr. Béla írók és hírlapírók.

— **A bécsi izr. Allianz** f. hó 8-án tartja 25-ik rendes közgyűlését Bécsben. Az egyesület ez alkalomból nagyobb évi jelentést adott ki, melyben visszatekintést vet negyedszázados munkásságára. A füzet legelőbb is ő felsége uralkodói jubileumát ünnepli. A bécsi izr. Allianzott 70 éves korában *Wertheim* József lovag alapította, aki 1887 márcziusában halt meg. Létesítésére, mint maga az alapító jegyezte föl, az 1872. évi román zsidó üldözés adta meg a lökést. Az alapító ülésen vagy 200-an voltak jelen s mindjárt onnan 8000 frtot küldtek a romániai és 2000 frtot a spanyolai zsidók fösegítésére. 1873-ban Bukarestbe ismét 9000 frtot küldtek. Az egyesület 1874 jun. 7-én alakult meg véglegesen 495 taggal. Céljai azonosak a párisi Allianzéival, vagyis odahat, hogy iskolák létesítésével és támogatásával vagy más módon elősegítse a zsidó népnevelést, hogy ott ahol a zsidóhitűek vallásuk miatt szenvednek, hathatós támogatást nyújtson nekik. Sok volna mind azt felsorolni, amit a bécsi Allianz negyedszázados működésén át tett, mennyi iskolát alapított, támogatott, mennyi telepítést végzett és

hogy hány ízben vette magát közbe az üldözött hitfelekezet politikai jogának épségben tartásáért, avagy megszerzéséért. Az üldözött orosz zsidókat csak 1881—1882-ben hatszázsezer forinttal segítették. Nevezetes, hogy ebben az akcióban egy keresztényekből álló bizottság is segítette a bécsi Allianzt s e bizottság tagjai között Bauernfeld, Dobelhoff br., Chotek gr., Leitenberger br., Wilczek gr., Zichy gr. nevével találkozunk. Ez a keresztény bizottság 85000 forinttal járult az orosz zsidók támogatásához. 1891-ben az újabb orosz zsidó üldözés kötötte le az egyesület munkásságát s ez a munka 410,000 frt költséggel 1894-ig tartott. Az iskolaügyet Galiciában 1883 óta folyton fejlesztik és subvencionálják s a zsidó kézműves és földműves képzés terén tettek különösen sokat. Az előző 1897 évben 34432 frt 56 kr. volt az évi kiadás. Ebből iskolai czélokra 4648 frt 50 kr. irodalmi támogatásra 2100 frt 65 kr. fogvott el. A prágai zsidókat a téli zsidóheczek alkalmából 15330 frttal segítették. A vagyon kevés, összesen 143,792 frt 42 kr. A tagok száma 2761.

— **Gyászünnepély.** Hevesi *Bischitz* Dávidné emlékélt tisztelte meg e héten a pesti zsidó hitközség. Gyászünnepélyt rendezett f. hó 5 ikén a dohány-utcza templomban. Asszonyoknak a fővárosban, zsidó részről, nem jutott még ilyen kitüntetés, de az is bizonyos, hogy asszonyunk nem is volt még olyan — minő a Hirsch báró jótekonysági irodájának és a pesti izr. nőegyesületnek elhunyt vezető szelleme volt. Hanem — és ez csodálatos — nem telt meg a dohány-utcza templom, melynek óriási helyiségeit háromszorra sem tudták volna megtölteni mindazok, akik *Bischitz* Dávidné keze útján, az ő szívének melegségével kapták a megváltó segítséget — bár mindazok a fővárosi jótékony egyesületek, amelyek az elköltözött áldásos működésének tanúi és osztályosai voltak, teljes számmal megjelentek Csak mint tünetet emlíjük ezt, melynek okait talán abban kereshetjük, hogy az ünnepélyre szólító meghívókat későn és akkor sem mindazokhoz küldték, akik kegyelettel őrzik az elhunyt nagy asszony nevét. A gyászünnepélyen így is a közélet számos kitűnősége vett részt. A pesti hitközség *Kohner* Zsigmond elnökkel, *Deutsch* Sámuel alelnökkel és *Goldziher* Ignác dr. titkárral, a chevra-kadisa *Ehrlich* Mózes elnökkel és *Mezey* Ferencz dr. titkárral és nagyszámu előkelő tagjai jelentek meg. *Ghyczey* Béla tábornok és *Latinovich* János államtitkárral a vöröskereszt-egyesület képviselője jött el. A pesti izr. nőegyesületet pedig *Herzl* Mária alelnökasszony vezetése alatt a következő előjárósági, illetve választmányi tagok képviselték: *Schwarz* Sándorné előjáró, domonyi *Brüll* Miksáné, *Freund* Zsigmondné, *Kornfeld* Zsigmondné, szántói doktor *Kőrösi* Józsefné, dr. *Löv* Sámuelné, *Palotai* Fülöpné, *Schwarz* Jakabné, *Strasser* Izidorné, érényi dr. *Üllmann* Sándorné; gárdonyi *Neumann* Frigyesné, *Pfeiffer* Ignáczné, *Schreiber* Mórné előjárók, *Basch* Lajosné, *Deutsch* Antalné, *Geiger* B. Zsigmondné, dr. *Neumann* Antalné, dr. *Pollák* Rezsóné, dr. *Reich* Miklósné, dr. *Stiller* Bertalanné; *Keppich* Lipótné, *Fleischl* Sámuelné előjárók, *Adler* Lajosné, *Herz* Arminné; *Heidelberg* Mórné előjáró, *Deutsch* Sámuelné, *Deutsch* J. Józsefné, *Ehrlich* Mózesné, *Frank* Antalné, *Friedmann* Ignáczné, *Fürst* Jakabné, *Heidelberg* V. Lipótné, dr. *Kern* Tivadarné, dr. *Neumann* Arminné, *Popper* Samuné, dr. *Reinitz* Józsefné, *Stricker* Edéné, csepeli *Weisz* Manfrédné, *Wolfner* Zsigmondné és *Forrai* Gábor titkár. Ott voltak továbbá a fővárosi szegény gyermekkert-egyesület, a fehér-kereszt egyesület, a *Mária Dorottya*-egyesület, a magyar gazdaasszonyok orsz. egyesülete, a *Caritas*, a

Hirsch Mór báró, a *Cion* egyesületek, az izr. tanítóképző, a *Jósziv*-egyesület, a rabbiszeminárium, a *Concordia*-egyesület, az V-ik kerületi népkonyha egyesület stb. képviselői, valamint az elhunyt hátramaradottai: *Lajos* és *Arthur* fia, *ráczalmási Pajzs* dr. veje, leánya *Anna*, menyei és unokái. *Lozarus*, főkantor magyar gyász dallal nyitotta meg az ünnepélyt, amely után *Kohn* Sámuel dr. pesti rabbi a feketével bevont szószekekről sokakat könnyekig megható beszédben méltatta az elhunyt halhatatlan érdemeit, következetesen alkalmazván reá *Salamon királynak* az »Észes chajil«-ra vonatkozó egész fejezetét. A beszéd után a főkantor az *Él mólé rachamimot* reczitálta el megkapóan, majd *Kohn* Sámuel dr. mondott kadis imát, a főkantor pedig a 16 ik zsoltárt énekelte és szintén elmondta a halottakért való imát.

— **A mi nem illik és helytelen.** A fővárosi illústris főpolgármester ösmeretes az ő szabadelvűségéről. A székes-főváros lakosságának — felekezeti különbség nélkül — sok esetben volt ezt módja tapasztalni. Erről a tetteiben vezérlő szellemről most is tanuságot tett a főpolgármester. Tudvalevő ugyanis, hogy az ő budai mandátum a múlt héten megürült, s az új választás küszöbén már javában mozgolódik a kerület. Az egyik ilyen választói értekezleten, melyen *Bencze* ker. előjáró is jelen volt, *Jellinek* Henriket, a közuti vaspálya vezérigazgatóját jelölték. E jelölésen *Bencze* előjáró úgy nyilatkozott, hogy kath. kerületben zsidó embert jelölni nem szabad. Ez a nyilatkozat tudomására jutott *Markus* főpolgármesternek, a ki maga elé idézte *Bencze* előjárót és hivatalos megrovásban részesítette, mert, mint mondá, senkit politikai nézeteiben befolyásolni nem akar, de »a kerület első tisztviselője részéről felekezeti kérdés fölvetése és a felekezeti villongás szítása nem illő, helytelen eljárás«. Ez férfias nyilatkozat. Politikai nézeteiben, még ha személyre vonatkozik is, természetesen senkit sem szabad befolyásolni, de egy kerület első hivatalos személyének már állásánál fogva sem szabad polgártársait felekezeti pártokra bontani, mikor nem felekezeti ügyről, de politikáról van szó.

— **A pécsi izr. hitközség a cistereziták rendjénél.** E hazafias rend április 28., 29. és 30. ünnepelte fennállásának 800. évét. Ez alkalommal a rendházak a zsidók részéről lelkes ovációkban részesültek, a mit meg is érdemeltek, mert a hol gymnásiumokat tartanak, a zsidó lateinerek java része tőlük nyeri középiskolai kiképzését. A pécsi rendház iránt a pécsi izr. hitközség előjárósága ápr. 30-án *Perls* Ármin dr. főrabbi és cs. *Schapringer* Gusztáv elnök vezetése alatt az egész előjárósság élén, *Jnczedy* Dénes igazgató és a rendtagok jelenlétében róttá le a tisztelet adóját. *Perls* dr. lelkes szavakkal üdvözölte a kultura útján lángoszlopként vezető tanító rendet, melynek mai ünnepe tulajdonképen nem más, mint a tudomány és a munka gloriációja. Egyben köszönetét fejezte ki a rendnek a szolgálatokért, a melyeket a hitközség gyermekei iránt ez évszázad eleje óta oly hűséges odaadással teljesített. *Jnczedy* igazgató válaszában kijelentette, hogy a rend a szeretet hirdetője s e szeretetben magához ölelt s a tudomány emlőin táplált minden embert; e szent hivatást pedig a jövőben még fokozottabb mérvben fogja teljesíteni. A vasárnapi fényes banketten a hitközség képviselőiben a küldöttség vezetői: a főrabbi és a hitk. elnök vettek részt.

— **A nagykanizsai szegény gyermek-nyámolító-egyesület** f. hó 1-én ünnepelte meg munkásságának 70. évfordulóját. A nemes czélu egyesület élén negyedszázad óta *Ebensperger* Leó áll. Azzal kezdtek az ünnepséget, a mivel mások rendszeren végezni szokták: bankettel,

hanem az azután fényes volt és hasznos is az elárvult és gyámolításra szoruló gyermekek szempontjából. Ünnepi beszédek helyett tulajdonképen csak tosztokról lehet beszámolni s ebben kétségtelenül van valami eredetiség. Az első köszönlőt *Ebensperger* Leó elnök a királyra és a királynőre mondotta. *Neumann* Ede dr. főrabbi az egyesületnek negyedszázad óta fáradhatatlanul munkálkodó elnökét köszöntötte. *Ollop* Mór dr. a hitközség elnökére, gelsei *Guttman* Vilmos kir. tanácsosra, alelnökére, *Grünhut* Henrikre és az előljárásságra üritette poharát. Gelsei *Guttman* Vilmos *Ebenspanger* Leót, *Schwarz* Adolf dr. *Neumann* Ede dr. főrabbit és *Karlsruoff* Leó főkántort, *Vellányi* Henrik dr. az egyesület tagjait, *Rapoch* Gyula *Ebenspanger* Lipót kir. keresk. tanácsost, *Guttman* Vilmos ugyancsak azt, *Fried* Ödön dr. *Rauch* Ödön drt, a chevra kadisa elnökét, *Krámer* Lajos *Ebenspanger* Leót, *Rothschild* Jakab dr. az estély rendezője, az egyesület tagjait köszöntötte föl. A főlköszöntők után következett azonban az estély java, az, a mi a gyermekeknek valik javára: a gyűjtés, a mi több mint hétezer forintot eredményezett.

— **Tiszti főügyész.** Kun-Halas rendezett tanácsu városban a mult héten ismét csaknem egyhangulag választották tiszti főügyészszé *Hofmeister* Juda drt, aki egy igazán régi vallásos család tagja. Maga is ama kevés modern hittelünk közé tartozik, aki járatos a zsidó tudományokban.

— **Templom-építés.** A temesvár-gyárvárosi hitközség most új templomot épített. Az Istennek tetsző munkával már annyira előrehaladtak, hogy f. hó 4 ikén a hitközségi előljárásság és az építő-bizottság jelenlétében a bokréta-ünnepélyt is meg lehetett tartani. Az új templom — mint nekünk írják — augusztusra egészen elkészül.

— **Bischitzné hagyománya.** Bold-hevesi *Bischitz* Dávidné, aki férje halála után 20,000 frtot juttatott jótékony czélokra különféle alapítványokban, a pesti izr. nőegyesület javára végrendeletében 4000 frtot hagyományozott.

— **Választás.** A fővárosi terézvárosi kaszinó, mely az ország egyik legjelentősebb testülete, vasárnap tartott igazgatósági ülésén igazgatósági elnökévé ismét és egyhangulag *Tenczer* Pált választotta meg, aki a közügyek önzetlen szolgálatában el nem fárad s ma is ifjú erővel áll helyt mindenütt, ahol önzetlen és bölcs vezére van szükség.

— **Tüdőbeteg-gyógyintézet** létesítésére egy egyesület alakult a fővárosban. A humanitárius mozgalom akciója *Korányi* Frigyes tanártól indul ki, kinek tervét ez az egyesület akarja megvalósítani. Új emberbaráti a kótásról lévén szó, természetesen hitfeleink sem hiányozhatnak belőle s már az előkészítő bizottságban is a következő választottakkal találkozunk: Az igazgató-tanácsban *Bródy* Zsigmond, *hatvany-Deutsch* Sándor, *csetei* *Herzog* Péter, *Ormódy* Vilmos, *Schiller* Zsigmond dr., a főügyelő-bizottságban: *Adler* Zsigmond dr., *Koppély* Géza, *Schanzer* Ignác.

— **Zsidó főtisztek.** A minapi katonai előléptetések alkalmával hadseregünk állományában több zsidó hitű főtiszt lépett elő. Ilyen *Sachs* Vilmos dr. első oszt. tengerész-főtörzsorvos és *Fried* Náthán dr. második oszt. tengerész-főtörzsorvos.

— **Nagy adomány.** Ő felsége osztr. császári jubileuma alkalmából a prágai zsidó hitközség aggok házáat létesít. Ennek javára most egy ismeretlenül maradni akaró jötevő 25.000 frtot adományozott.

— **Kozma Sándor emléke.** Már írtuk, hogy a fővárosban mozgalom indult, mely odairányul, hogy *Kozma* Sándornak, a holdoguit főügyésznek emlékét méltó módon örökítse meg. Ez ügyben *Hammersberg* mostani főügyész értekezletet hívott egybe, mely megalakította a mozgalom vezető bizottságát. Ebben többek között *Friedmann* Bernát dr., *Wolf* Vilmos dr. *Baumgarten* Izidor dr. és *Chorin* Ferencz dr. is szerepelnek.

— **A homonnai izr. nőegylet** f. hó 1 én tartotta meg rendes évi tisztújító közgyűlését *Salzer* Lipótné h. elnök elnöklété mellett. *Leitner* Samu titkár főolvasva az évi jelentést, mely kegyeletes szavakban emlékezett meg az együletnek elhunyt *tiszteletbeli tagjáról*, néhai *hevesi Bischitz Dávidné*ről. A jelentés tudomásvétele és a felmentvény megadása után következett az elnöki szék betöltése, mely néhai dr. *Thomán* Dávidné, volt nagyérdemű elnök iránti kegyeletből eddig betöltetlen maradt. A választmány jelölése folytán elnökké *egyhangulag dr. Moskovic Erwiné*t választották meg. Alelnök újból *Salzer* D.-né. Pénztáros: *Friedmann* Samuné. Választmányi tagokul megválasztottak: *Büchler* Kálmáné, *Fejes* Jakabné, *Fisch* Adolfné, *Friedmann* Izidorné, *Friedmann* Mórné, *Grün* Izraelné, dr. *Grünblatt* Jakabné, dr. *Grünwald* Ignáczné, *Hellinger* Bernátné, *Jakobovits* Dávidné, *Kranzthor* Adolfné, *Lödermann* Sámuelné, *Leitner* Samuné, *Mittelmann* Dávidné, *Neumann* Adolfné, *Propper* Fülöpé, *Spira* Izákné, *Stern* Mórné, *Schwarz* Lipótné. A közgyűlés *Mittelmann* Dávidnének pénztárnoki működéséért jegyzőkönyvi köszönettel és elismeréssel szavazott.

— **A rózsahegyí izr. nőegyesület** dr. *Duschnitz* Frigyesné elnöklété alatt f. hó 1-én tartotta meg rendes közgyűlését, a melyen, a napirendet megelőzőleg, *Leitersdorfer* József titkár kegyelettel emlékezett meg néhai *Bischitz* Johanna haláláról, mire a közgyűlés elhatározta, hogy *Bischitz* Johanna emlékét jegyzőkönyvbe foglalja. A költségvetés megállapítása s egyéb folyó ügyek elintézése után megejtették a választást, a melynek eredménye ez: elnök dr. *Duschnitz* Frigyesné, alelnök dr. *Politzer* Bernátné, pénztáros *Stern* Árminné.

— **A szász király uralkodói jubileuma** és 70-ik születésnapja alkalmából a királyi pár előtt a drezdai zsidó hitközség is tisztelgett. A király azt felelte a zsidó-küldöttségnek, hogy mostani tisztelgésében ismét tanúságát látja ő a király, annak a hűségnek, melyet a szőlőfelség a zsidók részéről más alkalmakkal is többször tapasztalt. A küldöttség összes tagjait a király asztalához, az udvari színházi diszeloadáshoz s egy tagját az udvari bátra is meghívták. Az ünnep alkalmából Szászország valamennyi zsidó hitközségében istentisztelet volt. Megjegyzendő, hogy Szászország az a híres ország, a hol a zsidók csak más országokban saktolt állatok husát ehetik.

— **Rabbi és főispán.** Dicső-Szt Mártonban Kis-Küküllő vármegye ujonnan épült közkórházat a mult hónapban avatták föl. Ez alkalmából az összes helybeli felekezetek lelkészei imát, illetve felavató beszédet mondtak. Szépek voltak az elhangzott beszédek mind, s a nagyszámu előkelő közönségre nagy hatást tett *Marton* Miksa ker. rabbi beszéde is, amelyben szentírási idézetekkel szépen ecsetelte a kórház rendeltetését. Az avatást követő napon csíkszentmihályi *Sándor* János főispán találkozáván a rabbi-val, megkérte őt, hogy adná át neki a beszédet. A rabbi készségesen felelt meg az óhajtsáknak s beszédét diszkötésbe kötve magánlakásán adta át a főispánnak, hol a főispánné, szül. *Tisza* Anna is megköszönte a szép ajándékot.

— **A Iemberg-i hitközség** a napokban választotta meg új tisztkarát. A vezetésben nagy változást jelent, hogy elnökké *Byk* Emil dr. reichsrathi képviselőt választották meg. Nehezen is ment a dolog. Ötször szavaztak, még eredményre jutottak *Byk* már másfél évtizedje törekszik hitközségi elnökségre, végre czélt ért és áldásos működését, nagy terveit most majd a régi híres hitközség fölvirágoztatására fogja fordíthatni.

— **Jubileum.** A pesti magyar keresk. bank fő-tisztviselőjét *Eisler* Benjamingt abból az alkalomból, hogy szolgálatának negyedszázadja betelt, kartársai szeretettel és ragaszkodással ünnepelték a héten. A földiszított irodahelyiségben szép ajándékkal járultak eléje és nevükben *Mattesdorfer* Lajos főkönyvelő megkapóan köszöntötte. Este banket volt.

— **Lengyel zsidók írásban és képekben.** Néh. Rudolf trónörökös ismert művéből, az *Osztrák-Magyar Monarchia* írásban és képekben most jelent meg a galicziai zsidókra vonatkozó ethnografiai tanulmány. *Herzberg* Fränkel írta s érdekesen tünteti föl benne a lakodalmi, temetési és egyéb szokásokat.

— **Az Ifjuság** április havi számáról még nem irtunk, pedig kicsike olvasói bizonyára végig is böngésztek már — noha ugyan csak sok olvasni valót találnak benne. Az új szám, melyből mutatót az »Egyenlőség« előző számában közöltünk, megint telisteli van kedves, mulattató, tanulságos és épületes közleményekkel meg képekkel, melyek mint üdítő harmat fölfrissítik az ifju Izrael szívét lelkét. Az áprilisi szám gazdag tartalma a következő: *Kinizsy Pál* (Vers) *Irta Erdélyi Zoltán.* — Egy falu története. (a *Peszach Tikvah-i iskola* képével) *Elbeszéli: Seabolcsi bácsi.* — Babafoltozás (Képpel). — *Dódi* (Rajz) *Irta Karem.* — *Aranypor* (Rabbik böles mondásai). — *A szombati angyalok* (Vers) *Irta Gábor bácsi* (Pécs). — *Imádkozzunk* (Képpel). — *Haragos testvérek* (Alkalmi színjáték 2 felvonásban) *Hildebrandt-Strehlen után Samu bácsi.* — *Innen onnan.* — *Háboru* (Vers) *Irta Samu bácsi.* — *Ádi* (Elbeszélés) *Honti Henrik*től. — *Mulassunk* (két gyermekjáték). — *Régi mesék és mondák Roboz bácsitól.* — *Egy csomó rejtvény.* — *Talányfejtések.* — *A mi postánk.*

— **Párbaj-kódex.** Most, mikor alig mulik el nap hogy a lapokban három-négy párbajról, vagy súlyos természetű lovagias affaireről ne volna szó, igazán hézagot pótol az a kitünő utmutató, melyet *Párbaj kódex* czim-mel *Clair* Vilmos nemrég bocsátott közre elegáns kiállításban. Magyarországon kevés párbaj-kódex jelent meg eddig, de ez kétségtenül a legfigyelemreméltóbb és a legkomolyabb valamennyi közt. Bő és kimerítő, s miután anyagában és tételeiben a külföld elismert tekintélyű párbaj kódexekre tamaszkodik, ugyszólván inkarnációja annak a közfelfogásnak, a mely a civilizált társadalmakban a lovagias ügyek elintézésére nézve mint irányadó törvény fennáll, s mely szem elől nem tévesztendő. Rövid, világos, szabatos és lelkiismerete kódex ez, mely többet nyújt a cziménél, mint olvasmány is élvezetes, mert a stricte tételeken kívül nagyon érdekes casuistákat is gyűjtött össze a szerző. A könyv kitünő voltának legjobb bizonyítéka, hogy alig pár hónapra a megjelenése után már a második kiadása is elfogyott a könyvvarusi forgalomban.

* **Sirok ápolása.** A kerepesi-úti és a központi izr. temetőben levő sírok és családi sírboltok gyepezéséről és öntözéséről valamint egyáltalán az ápolási munkálatokról a *pesti chevra kavisa* gondoskodik. Ide vonatkozó megrendelések a szent egylet titkári hivatalához (VI., *Laudon-utca* 3. sz.) intézendők.

* **Lelkészek, tanítók és hitközségi alkalmazottak,** kik egy elsőrendű kedvelt belföldi életbiztosító társaság részére működni kívánnak, hogy maguknak állandó, mellékjövedelmet biztosítsanak, kéretnek ajánlatokat »tiszteletes kereset« jelige alatt *Goldberger* A. V. hirdetői irodájához, *Budapest, IV., Váci-utca* 9. intézni.

* **Díjmentes tagfölvétel.** Az alkotmány 50 éves jubileuma alkalmából a »Zion«-egylet VII., *Erzsébet-körut* 26. sz. a. irodájában naponta a hivatalos órák alatt (9—12; 3—6) május hó végeig a szokásos fölvételi díj nélkül vesz föl tagokat. Telefon 59—49.

* **Családi és nemesi czimerek,** régi festmények javításait, olajfestményeket, művészi kivitelben eszközöl: *Linhart Vilmos,* arczképfestő műintézete, *Budapest, VIII. Hunyady-utca* 27. szám (saját házában). Telefon.

Legismeretesebb magyar gyártmány.

Gőzcséplők

Minden az összes gazdasági gépszakmába vágó felvilágosítással és tanácssal, ugyszintén általános árjegyzékkel vagy részletes **költségvetéssel,** szívesen és díjmentesen szolgál.

Első Magyar Gazdasági Gépgyár
részvény-társulat.

Gyártelep: *Budapest, külső váci-út* 7. szám.

Czimre ügyelni tessék!

* **A Fonclére, Pesti biztosító-intézet** április 30-án tartotta rendes évi közgyűlését szentmártoni Radó Kálmán v. b. t. t. elnöke alatt, a ki konstatálja a közgyűlés határozatképességét, a mennyiben 24 részvényes van jelen 10.550 részvény képviselőben. A jegyzőkönyv vezetésére dr. Mendl Arthurt, hitelesítésére pedig Brüll Ármin és Kovács Ernő részvényeseket kéri. Az igazgatóság jelentéséből a következőket emeljük ki:

Különös meglepéssel utalhat az igazgatóság az *életbiztosítási* üzletág fejlődése, lefolyása és kedvező eredményére. A biztosítási állomány 1897. december végén 27,761.646 frt tőkét és 9005 frt járadékot képviselő 17,504 kötvényből állt. Ez állományal szemben díjtartalékok és díjáthozatok fejében a *viszontbiztosítási* hányadok levonása után 5,860.880 frt 42 krt tüntet föl. A díjbevétel 1,156.356 frt 15 krra rugott, meghaladván az előző évit 79,957 frt 08 krral. Hasonlólag a kamatbevétel is 22,952 frt 18 krral szaporodott az előző évvel szemben és 260.219 frt 37 krt tesz ki. Az árfolyam-tartalékalap 14,705 frt 45 krral növekedett. Haláleseti kiadások az előző évihez képest 27,470 frt 18 krral kevesebbre ragnak. Ez üzletág 79,361 frt 71 krt tekintélyes nyereséget mutat föl; ezenkívül a nyereségrészszel biztosított ügyfelek részére 10,669 frt 95 krt fizettek ki, a mi a befizetett évi díj 15 $\frac{1}{2}$ %-át tevő osztaléknak felel meg. A *tűzbiztosítási ágazatban* a készpénzdíjbevétel a törlések levonása után 3,402.828 frt 81 krra rugott, míg a viszontbiztosítási díjak fejében 1,263.381 frt 93 krt, saját számlákat terhelő károk fejében pedig 1,430.834 frt 69 krt adtak ki. A későbbi években esedékes díjkötelezvények és díjváltók összege 7,433.449 frt 68 krra rug. Díjtartalék fejében a tiszta bevétel 40%-át tevő 855,780 frt van kiadásba helyezve. A *balesetbiztosítási üzletág* bevétele, a törölt biztosítások utáni díj levonása után, 171,177 frt 79 krt tesz ki. Ezzel szemben 18,542 frt 85 kr viszontbiztosítási díj és 67,358 frt 91 krt saját számlákat terhelő károk fejében adtak ki. Díjtartalék fejében a tiszta bevétel 40%-át tevő 61,054 frt 77 krt helyezték kiadásba. A későbbi években esedékes díjkötelezvények összege 991,245 frt 84 krt tesz ki. A *szállítványbiztosítási ágazatban* a díjbevétel 782,257 frt 02 kr. volt, ellenben a viszontbiztosítási díjak fejében 374,988 frt 15 krt és saját számlabeli károk fejében 285,736 frt 79 krt fizettek. Díjtartalék gyanánt 70,500 frt van kiadásba helyezve. Sajnos, hogy a főlisorolt üzletágak kielégítő eredményével, a hazánkban működő többi társaságra is hátrányos kimenetelű *jégbiztosítási ágazat* kedvezőtlen lefolyása áll szemben. Ez ágazat bevétele 263,416 frt 47 kr volt, míg károk fejében 398,847 frt 21 krt fizettek. A jégbiztosítási üzlet tavalyi lefolyása a legutóbbi két évtized óta a legveszteségesebbné tekintendő. Eme körülmény folytán az e biztosítási ágazat alapos reformjára célzó valamennyi, ez ágazatot művelő osztrák-magyar társaság törekvéseit az igazgatóság is támogatta, a mennyiben a létrejött több évre szóló viszontbiztosítási szerződéshez hozzájárult, mi által a kockázatoknak észszerű föltételek mellett való fölosztása lehetővé fog válni. A fent jelzett közös megállapodásban való részesedés hányadát csekély mérvre szállította le az igazgatóság, úgy, hogy valamely jelentékenyebb jégkárveszteséget a jövőben az intézetre nézve kizártnak tekinthet. A fentemlített intézkedések a gazdaközönség érdekeit semmiféle irányban hátrányosan nem érintik.

A rozsnyói izr. hitközség előljáróságától.

P á l y á z a t.

A rozsnyói (Gömör m.) izraelita hitközségnél a kántori állás betöltendő. Pályázótól megkivántatik, hogy שוהט ובורק קורה legyen, jó hanggal birjon, zenei képesítését okmányokkal kimutathassa s 3 elismert rabbitól קבלות a legyen. Fizetése 600 frt, meglegedés esetén fizetése azonnal 700 frtra emeltetik. Továbbá kényelmes természetbeni lakás, fél שחיטה és a szokásos mellékjövedelem. *Pályázati határidő július 1-jén jár le*, mikor az állás is elfoglalható. E napig a kellően felszerelt folyamodványok, melyekben az életkor és a családi állapot felülvizsgálva legyen, — alulírt előljáróshoz betérjesztendők. Próbára csak a meghívottak jelentkezhetnek, de az uti költségek csak a megválasztottnak térítetnek meg.

Rozsnyó, 1898. április 15.-én.

Dr. Gutlohn Henrik,
elnök.

Demeter Lajos,
jegyző.

Szt. LUKÁCS-fürdő
téli- és nyári-
gyógyhely.

Nagy kénis iszapfürdő,
melynek 520 m²-méter nagyságu nyitott és zárt medenczéiben a forrás-víz naponként négyszer megújul.
Mindennemű gyógy- és üdítő-fürdők.
Olcsó és szép lakások.
Prospektust küld ingyen az igazgatóság,
Budapesten.

Első Leánykiházasítási Egylet m. sz.

Budapest, VI., Teréz-körút 40—42. sz.

1898. évi április hóban 553 jutalékrész irattatott be és nászjutalékok fejében 12,071 frt 79 kr. fizettelet ki. 1898. január hó 1-étől április hó 30-áig beirt összes jutalékrészek száma 2693 és a kifizetett nászjutalékok összege 61,023 frt 20 kr.

Izraelita siketnémák országos intézete.

Budapest, VII. Bethlentér 2. sz.

Uj növendékek fölvétele és az Ő Felsegeik nevére létesített »Ferencz József és Erzsébet alapítványi helyek« betöltése végett pályázat hirdettek. — Folyamodványok ez évi május hó 20-ig az intézet igazgatóságánál nyújtandók be.

Az intézet vezérlő bizottsága.

MATTONI FÉL
GLESSHÜBLER
legtisztább tégvényes
SAVANYUKUT

MATTONI

„Erzsébet” Sósfürdője

gyógyhely BUDAPESTEN (Budán).

Idény május 1-től szeptember végeig.

Kiváló gyógyhatással bir

női bajokban és altesti bántalmakban.

Rendelő orvos:

Dr. BRUCK J., az országos közegészségi tanács rk. tagja
V., Nagykorona-utca 23. szám.

Egészséges fekvés, jutányos lakások, jó vendéglő.

Pontos közlekedés a társaskocsikon reggeli 5 órától kezdve.

Állomási hely:

Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület közelében.

HIRDETÉSEKET

jutányos áron elfogad

AZ
EGYENLŐSÉG

KIADÓHIVATALA.

Huzás már május hó 11-ik és 12-én.

A legjobb játék ez idő szerint az
osztályosorsjáték.

Legnagyobb nyeremény
1.000,000 KORONA

és még számos

nagyobb főnyeremény; 100,000 sorsjegy közül
50,000 föltétlenül nyereménnyel huzatik ki.

Kaphatók:

BLAU FERENCZ és FIA

m gyar királyi szabad. osztályosorsjáték főelárusítóinál

BUDAPEST,

VI. ker., Szerecsen-utca 13. szám.

A sorsjegyek ára:

Egy egész 6 frt. Egy fél 3 frt. Egy negyed
1 frt 50 kr. Egy nyolczad 75 kr.

TELEFON HIRMONDO

A világ egyetlen beszélő ujsága.

Előfizetés 3 óra 4 frt 50 kr.

Berendezés ingyen.

Korán reggeltől késő estig a legújabb híreket közli.

— Este —

Operaházi vagy népszínházi előadás
vagy házi hangverseny,

ezek után

öttször hetenként katonazene.

A Magyar Aszfalt Részv.-Társaság

Budapest, VI., Andrassy-út 30. sz.

Elvállalja jótállás mellett legolcsóbban

aszfalt-burkolatok

fektetését és nedves lakások, pinczék stb. gyö-
keres szárazzá tételeit.

← TELEFON. →

KOHN ARNOLD

gazdag sirkőraktárát

Budapest, Károly-körút 15. sz.

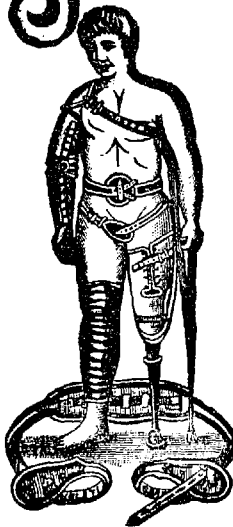
ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkőállítás szomorú
kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért
kezeskedik a cég jó hírneve.

→ Szombaton és ünnepeken zárva. ←

**Specialista
sérvkötőkben**

Cs. és kir. osztr.-magyar
és belga kir. szabad.
Kitünt. Brüssel 1893,
arany érem és díszokmányal.

**KELETI-FÉLE
sérvkötő**

a legtökéletesebb ezen nemben,
nem csuszlik, nem gyakorol kellemetlen nyomást.

Ára: egyoldalu 6 frt.
kétoldalu 12

Gyáramban készülnek ezenkívül:
múlábak, műkezek, műleges fűzők, egye-
nestartók, járó és nyújtó gépek, gummy
görcsér harisnyák stb.

Megrendeléseket pontosan eszközöl

KELETI J.

kötszerész és orvos-szabósi műszerész
BUDAPESTEN.

Főüzlet: IV., Koronaherceg-utca 17. sz.
Gyár: IV., Rostély-utca 15. sz.

Nagy képes árjegyzék ingyen, zárt
borítékban.

BUTOROK

részletfizetésre is legolcsóbban
kaphatók

Ehrentreu és Fuchs

Testvéreknél

Budapest, VI., Teréz-körút 8. szám.

Mielőtt a nagyérdemű

BUTOR

vásárló közönség szükségletét fedezné, ajánlható, az országszerte ismert

LANDAU IGNÁCZ

asztalos-, kárpitos-czégnél annak szolid-minőségű butorairól, valamint előnyös áraitól meggyőződést szerezni.

Tisztelettel

LANDAU IGNÁCZ

Butorraktára

Budapest, Károly-körút 22. szám
(Röser-bazár).

„MERCUR“

Bank- és váltóüzlet r.-t. Budapest.
v., Dorottya-utca 12.

A magy. kir. szabad.

Osztálysorsjáték

II-dik sorsjáték

folyó évi május havában veszi kezdetét.

Május 11-től október 12-ig

hónaponként egy húzás

60.000-től 100.000 koronáig emelkedő főnyereményekkel.

A főhúzásban pedig

600.000 koronás díj- és 400.000 kor. főnyereménynyel.

A főnyeremény a legszerencsésebb esetben

Egy millió korona.

Ezenkívül 20.000-től 200.000 koronáig több fő-, valamint 200-tól 10.000 koronáig számos kisebb nyeremény.

A sorsjegyek ára:

A május 11-12-iki húzásra:

Egész sorsjegy	6	frt	—	kr.
Fél sorsjegy	3	>	—	>
Negyed sorsjegy	1	>	50	>
Nyolczad sorsjegy	—	>	75	>

Mind a 6 húzásra:

Egész sorsjegy	80	frt
Fél sorsjegy	40	>
Negyed sorsjegy	20	>
Nyolczad sorsjegy	10	>

Tervezetek kívánatra ingyen.

היימליך אדאלף

הראשי-מנהל-המפעל בודאפשט קרעפעער שטרסע 61

HEIMLICH ADOLF

Budapest, Kerepesi-út 61. szám.

Ajánlja

gyári sorkőraktárát

mindazok figyelmébe, kiknek e szomorú kötelességet teljesíteniük kell.

Olcso, szép és pontos kivitelért kezeskedik a cég jó hírneve.

LIPIK JÓDFÜRDŐ

SZLAVÓNIAIABAN.

KITÜNTETVE:

Budapest 1885. London 1892. Bécs 1894.

Róma 1894.

Vasúti állomások; PAKRATZ-LIPIK (déli vasút), menetértéki jegyek 33% árengedménnyel és OKUCSÁN (m. a. v.) zónatarifa.

Egyetlen jódos alkalikus hőforrás a kontinensen. Állandó hőfoka 64° C. Hegyek által védett égalj.

A lipiki hévíz nagymennyiségű natrontartalmánál (Magyar Ems), valamint magas hőfoka és jódos összeköttetésénél fogva ivó- és fürdő-kúra gyanánt a legjobb sikerrel használtatik a test nyákhártyáinak mindennemű hurutos bántalmainál (gyomor-, bél-, gégehurut stb.); csúszos és köszvényes bajoknál e forrás első helyen áll az európai források között, ugyancsak mirigy- és vérbajoknál, görvélykórnál, izzadmányoknál stb. is. — Mint hivatalos fürdőorvos Dr. Marschalko Tamás működik.

Legnagyobb fényvel és pompával berendezett és szinpadal ellátott gyógyterem, új étterem- és kávéházi helyiségek, nagy új gyógyszállodák. Villamos világítás. Igen kiterjedt árnykos park. Pompás és nagy fedett sétány bazarhelyiségekkel. A legnagyobb luxussal és kényelemmel berendezett porcellán-, márvány- és izzasztó fürdők, terjedelmes fürdőmedenczék (Tepidarium).

Jódvíz-szétküldés

mindig friss föltésben az igazgatóság által. Főraktár Magyarországon: Édeskúty L. Budapesten. Ausztriában: Ungár S. Bécs. Jasomirgottgasse 4. és Mattoni Henrik Bécs, Tuchlauben, valamint minden nagyobb droguistánál. — Bármely fölvilágosítással készséggel szolgál

a lipiki fürdőigazgatóság.

SCHLICK-FÉLE

Vasöntöde és Gépgyár Részv.-Társaság
BUDAPEST.

Gyár és irodák:

VI., Külső váci-út 29-37. sz.

Ajánlja magát következők készítésére és szállítására, ugymint:

vashidak és tetőszerkezetek,

szögecselt és hengerelt vastartók, gőzkazánok és gőzgépek, zsilipek,

átereszek

kiváló jónak bizonyult rendszer szerint, kör-szivattyúk és vízvezetéki-csővek minden nagyságban.

Főhuzók kézi-, víz- és gőzerőre.

Vasúti kocsik.

»REFORM« viztisztító készülékek (Popelka szabadalma).

A most befejezett első sorsjátékban nálam 60,000 és 10,000 koronás nyereményeken kívül a

600,000 korona jutalomdíj

== a 69686. számú sorsjegyre nyeretett és fizettetett ki. ==

A II. sorsjáték 6 osztályra beosztott nyere
ményei a következők:

1 jutalom	à 600,000 kor.	1 nyerem.	à 25,000 kor.
1 nyerem.	> 400,000 >	7 >	> 20,000 >
1 >	> 200,000 >	3 >	> 15,000 >
2 >	> 100,000 >	31 >	> 10,000 >
1 >	> 90,000 >	67 >	> 5,000 >
1 >	> 80,000 >	3 >	> 3,000 >
1 >	> 70,000 >	432 >	> 2,000 >
2 >	> 60,000 >	763 >	> 1,000 >
1 >	> 40,000 >	1238 >	> 500 >
5 >	> 30,000 >	90 >	> 300 >
31700 nyerem.	à 200 kor.	— 3900 nyerem.	à 170 kor.
4900 nyerem.	à 130 kor.	— 50 nyerem.	à 100 kor.
3900 nyerem.	à 80 kor.	— 2900 nyerem.	à 40 kor.

50,000 nyeremény

13.160,000 korona összegben.

Huzás már május 11-ikén.

B I H A R I E D E

a magy. kir. szab. osztálysorsjáték főelárusítója

Főüzlet: Károly-körút 28, Károly-kaszárnya,

Iroda: VII., Kerepesi-út 20. szám.

Elad és szétküld az összeg előzetes beküldése mellett vagy pedig
utánvételt I. osztályu eredeti sorsjegyeket:

$\frac{1}{1}$ 6 frt, $\frac{1}{2}$ 3 frt, $\frac{1}{4}$ 1 frt 50 kr., $\frac{1}{8}$ 75 kr.

Minden megrendeléshez a hivatalos tervet csatolom. —
A huzási jegyzéket t. vevőimnek a huzás után minden
további fölszólítás nélkül elküldöm

Megrendelések és pénzküldemények az irodába VII. ker.,
Kerepesi-út 20. sz. alá czimzendők; budapesti t. vevőim
sorsjegyeket Károly-körút 28. sz. a., Károly-kaszárnya,
kaphatnak.

Legszerencsésebb esetben
a legnagyobb nyeremény

Egy millió korona.

„STAR“

ÉLETBIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG, LONDON.

== Alapított 1843-ik évben. ==

Érvényben levő biztosítások:

364.557,850 korona.

Biztosítási alap:

95.168,367 korona.

Az 1894-ik évben az utolsó öt évi időszakra
nyeremény-osztalék fejében a biztosított felek közt

12.800,700 korona

osztalott szét.

Bármely módozat szerinti életbiztosításokat
legolcsóbb díjak és legkedvezőbb feltételek mellett
felvesz és felvilágosítással készségesen szolgál

A MAGYARORSZÁGI VEZÉRIGAZGATÓSÁG
BUDAPEST, TERÉZ-KÖRÚT 20
ORMOS FELIX, vezérigazgató.

Referenciát ad a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank.

ELSŐ

Leánykiházasítási-Egylet m. sz.

LEÁNY- ÉS FIUBIZTOSÍTÁSI INTÉZET
BUDAPEST,

VI., Teréz-körút 40—42. sz.

(az intézet saját házában.)

Alapított 1863. évben.

Eddig kifizetett biztosítási összegek
5.000,000 korona.

*Előnyös táblázatok és díjtételek leányok s
fiúk biztosítására 1000—20,000 koronáig,
azonnali biztosítással a halálesetre.*

A fizetendő járulékok teljesítése a legelőnyösebb, a mennyi-
nyiben havi részletekben is történhetik minden más mel-
lékilletékek kizárásával.

A tagoknak e biztosítás időtartama alatt főlhalmozódott
nyeresége és más kedvezmények minden szülőnek és gyám-
nak ajánlják gyermekeiket ezen intézetnél biztosítani.

Prospektus és információ az irodában,
VI. ker., Teréz körút 40—42. szám alatt kapható.

A Szefera gyásza, a Lag Beomer öröme.

Marczona római legionáriusok tanyáznak Aelia Capitolinában, a szent városban, a hol az év három szakában buzgó zarándokok ezrei jelentek meg Isten színe előtt. A szentély romokban hever, a várost eke szántotta föl — így akarta ezt a császár —, a templom hegyén az ő szobra hirdeti Róma dicsőségét; az új várornak Jupiter Capitolium temploma a védője, — ez volt a negyedfélvévi hősiesség küzdelemnek, a zsidók utolsó függetlenségi harcának eredménye. A Bar-Kochba-féle fölkelés gyászos kimenetele részt nyert a zsidó ritualésben, nemcsak az asztali áldás egyik benedíkcziójában, hanem, úgy látszik, alapját képezi a peszach ünnepét követő hetek, a Szefera gyászában. A hagyomány ugyan csak közvetve szól erről, a mennyiben a külső gyásznak, a házasságkötésnek, a hajnyírásnak tilalmát R. Akiba huszonnégyezer tanítványának elhalálzásához fűzi, a mi a peszach és sabouth ünnep között történt. Tudjuk, mily tevékeny részt vett R. Akiba a Bar-Kochba-féle fölkelésben, hogy a fölkelés szervezése és támogatása céljából beutazta Kis-Ázsiát, bejárta a parthos országok zsidó hitközségeit, mindenütt lelkesítve a zsarnok Róma ellen, mindenütt híveket szerezve Barkochbának, a kire rajongó hittel az irás eszavait alkalmazta: csillag (Kochba csillagot jelent) eredt Jákobból. Az a 24,000 tanítvány, kikről a talmud szól, úgy látszik, ha eltekintünk a monda tulajdonságaitól, azok a lelkes parthivék voltak, a kiket a mester toborzott. Elhalálzásuk okát a hagyomány ugyan nem a csatatéren keresi, hanem a tényt úgy adja elő, hogy a tanítványok egymással szemben tanúsított tisztetlensége az »aszgara« (valószínűleg bronchitis)-féle betegséget idézte föl, mely, mint minden gyors lefolyású, halállal végződő betegség, zsidó fölfogás szerint az isten kezére vall Bar-Kochba nem volt a várva-várt messiás, de nem volt nemzeti hős sem az ő-kori zsidóság szemében. Neve a feledésé lett, de merész vállalkozása szerencsétlen következményeit megörökítette az az istentiszteleti szokás, mely a Szefera heteit gyász jellegével ruházta föl, szaporítva azokat a komor hangulatu szerartásokat, melyek a szentély elpusztulása után elterjedtek. A szentély elpusztulását különben is eszébe juttatták a Jeruzsálemben zarándoklóknak a csak rövid időköz által elválasztott peszach és sabouth ünnepek is.

A későbbi fölfogás a gyász megokolására más, természeteti és ethikai vonatkozásokat talál. R. Cidkija b. Abraham orvos, a XIII. századbéli kodifikátor, a »Sibbole haleket« szerzője, a Szeferát R. Jochanan b. Nuri egy tételével hozza összefüggésbe (Edujoth II. 10 m.), mely szerint a gonoszok elkarhozása a pokolban a peszach ünneptől sabouthig tart. Általában homályos értelmű magyarázat, melyet nem tesz világossá a tannaita tételének ama fölfogása sem, hogy mi az utódok az ősök büneiért gyászolunk

A kabbala is kivette a maga részét a Szefera gyászában megokolásából. Mint általában a ritus medrének mélyítését keresi, úgy itt is mélyebben fekvő erkölcsi szempontokat keres, a mikor a Szefera, a napok számitása és a nidda-asszonynak a szentírásban (Mózes III. k. 15. fejt., 28. v.) előirt napszámitása között összefüggést keres. A nidda-asszony a zsidó közösség, a »Kneseth Jisrael«, az említett helyen megkövetelt hét nap mind-egyikének egy egész hét felel meg. A Szefera gyászában és abstinenciális szokásaiban pedig a közösségnek a következő nagy ünnepre, a kinyilatkoztatásra való reményteljes várakozását illetőleg, készülődését látja kifejezve a későbbi örökösök ábrándos hite.

Bármily költői is az az alap, melyen a kabbala szerint a Szefera nyugszik, mégis tulnyomóak a gyászos

történeti emlékek, melyeket az év eme szaka a zsidóságban ébreszt. Mintha a hagyomány nem eléggé okolta volna meg a Szefera gyászt, az élet is hozzájárult a maga okaival és évszázados mostoha viszonyok szomorú ékességével szólnak egy nép tragédiájáról, mely ott kezdődik a Nilus partjainál és nem végződik Babel vizeinél.

Az első keresztes hadjárat idején, az 1096. évben, a rajnamelléki zsidó hitközségnek szenvedése hozzájárul a szefera gyászában történeti megokolásához. Egy barát azt állítja, hogy Jézus sirján talált irat a keresztes hadak köteletségévé teszi mindenekelőtt a kereszténység régi ellenségei, a zsidók ellen fordulni és megkezdődött az irtó háboru, a mézárulás egy védtelen, teljesen magára hagyott nép ellen. Az 1096. év ijjár 8-án Speier, ijjár 23-án Worms, sziván 3-án Mainz községe válik a szent csócselék áldozatává. A mit a zsidóság a keresztes hadjáratok alatt szenved, azt megkapó közvetlenséggel festik a martyrologok és panaszos dalaikból látható, hogy nem az erősen kifejtett történeti érzék, nem R. Akiba tanítványainak tömeges elhalálzása, hanem a jelennek mélyen átérzett keserve az, mely megcsendül szelichotjaikban. Évszázadok elnyomott sóhaja elnémul a jelen panaszával szemben, mely imává magasztalva, föltünteteti mindmennyi tisztetlenségét példáját a hit-hűségnek, az áldozatkészségnek, a lemondásnak. És mindez csak rögeszme volna, mint azt egy zsidó vérből származott német költő mondja? De akkor rögeszme mindaz, a miért az emberiség évezredek óta hevül: az eszmények kultusza, a jónak és igaznak önzetlen tisztetele.

Az, a ki ismeri a zsidó fajnak szívós ragaszkodását az élethez, nélkülözések között, szenvedésben is, a pusztulásban is, az élet szeretetét, melyet isten áldásának tart, az méltányolni tudja a »szentek«-nek önmaguk választotta halálát.

Növelte a Szefera gyászt sok más szenvedés, melyekből a középkor ki nem fogyott. Ilyen a fekete halál pusztításai folytán támadt németországi üldözések (1378), a melyeket azonban következményeiben az egész zsidóságot érintő hatásában fölülmul az 1648. évi, majd egy évtizedig tartó Bogdan Chmielnicki-féle kozák forradalom, mely Nagy-Lengyelország legvirágzóbb községeit pusztította el. E vérengzésnek legszonyubb jelenetei az 1656. év ijjár havában játszódtak le. Többek közt Krakkó zsidó hitközsége szenvedett ijjár hó ujholdján. (L. a Landshuth »Amude Aboda« függelékében közölt »El Molé Rachamim« szövegét.)

Látjuk tehát, hogy a Szefera sajátos jellegét az üldözések adják meg, ezek sulyosbíjják a gyászt, melyet a hagyomány csak röviden okol meg egy a későbbi köztudat előtt másodrendű ténynyel, R. Akiba tanítványainak elhalálzásával. Hogy ez a szerartásos gyász az egész zsidóságban elterjedt és kötelezővé tétellett, újabb adattal járul annak a ténynek megvilágításához, miszerint a későbbi történet befolyásolja az egész zsidó ritust, hogy a »minhag«, az élet viszonyaiból levont szokás pótolja és kiegészíti a hagyomány hézagait.

A Szefera napjaiban pihenőül szolgál ijjár 18-ika, az Ómer 33-ik napja, a »Lag Beomer« (tulajdonképen *lamed gimel* beomer, azaz az Ómer 33-ika. A héberben tudvalevőleg a betű egyszersmind szám is; a lamed (ל) számértéke 30, a gimel (ג) 3. — Szerk.) melyen a házasságkötés és hajnyírás tilalma szünetel. Hogy épen a 33-ik nap vétetik ki a Szefera gyászából, ezt kétféleképpen magyarázzák. A midrás szerint a tanítványok elhalálzása a sabouth ünnep előtti 15 napig tartott, ez levonva a 49 naphól: 33-at ad. A toszafisták nevében a későbbi talmudtekintélyek közvetve nyerik e számot.

Abból a föltevésből indulnak ki, hogy azokon a napokon, melyeken a »tachnun« imát nem mondják, nem haltak meg a tanítványok. vagyis Niszan utolsó hét napja, a hét szombat, az ujhold két napja, összesen 16 nap levonva a 49-ből, szintén 33-at ad. A két nézet közötti különbség: vajon a »Lag Beómer« szünetnap, mely után újra megkezdődik a gyász, vagy pedig határnap, amikor az elhalálozás végkép megszűnt.

A Szefera 33-ik napja ünnepi jellegének fokozásához a kabbala is hozzájárult, a mennyiben e napra teszi R. Simeon b. Jochai, a kabbalisták atyamesterének elhalálozását. A »Joma di hilulán« az isteni tannaita az égbe szállt. A mint a Szohar (Haazinu) beszéli, e napon tovább fénylett a nap és nem szállhatott le, míg R. Simeon erre az engedélyt meg nem adta. Kivilágítással ünnepélyes szertartások kíséretében ünneplik meg tehát mai nap is a Keleten a »Lag Beómer«-t. Kizarándokolnak R. Simeon sirjához, melyet a Szafet városa melletti Merun falu közelében mutatnak. A falu a Tabor hegyén fekszik, szomszédágában egy nagy karaván serail épült. Ez az utasok befogadására készült, több szobából álló nagy udvar. Mellette áll egy másik épület viztartóval, udvara közepén széplombu nagy diófaival. Ennek nyugati oldalán van a kupolás »béth hamidrás«, mely a sir fölött áll. Mutató jelzi a tannaita sirhelyét. Ott helyezték el az imaház frigládáját, mely előtt ezüst gyertyatartókban folyton égnek a gyertyák. Az északi falon egy másik mutató R. Eliezernek, R. Simeon fiának sirját jelzi.

Az udvarban koporsóalaku nagy üregek vannak vájva a földbe, az azokban összegyülemlt vízzel a Lag Beómer napján odazarándoklók fejüket, arcukat mossák, azt állítva, hogy a víz csodahatásu.

A Szefera 32. napjának estéjén megindul az emberáradat a R. Simeon b. Jochai sirját jelző épülethez. Férfiak, nők, gyermekek vegyest, egész Palesztinából, de még a távol Perzsiából is. Az idegenek rendszeren három nappal Lag Beómer előtt gyűlnek össze e helyen és a karavánszerailban, sátrakban tanyáznak az épületek körül. Élelmészükéről a vig népünnepélyekkel járó vásári bódék gondoskodnak, melyekben bort, pálinkát, kenyeret és egyéb csemegéket árulnak.

Lag Beómer estéjén a béth hamidrásban gyűlnek össze a tanultak, Szóhárt olvasnak, különösen a »Joma di hilulát«-t tárgyaló Haazinu szakaszt. Sok gyertyát, lámpát gyújtanak és ezeket felviszik a sirt jelző mutatóhoz.

A szolga rongyokat vesz elő és ezeket a sir kupolája fölött elhelyezett tálba veti, ebbe olajat önt és megkezdődik az árlejtés, ki ad többet az első gyújtásért. Egy szemtanu állítása szerint, a kinek fantasztikus leírásából közöljük ezeket, vannak olya ok, a kik azért az engedélyért, hogy e rongyokat meggyújthassák, ezer forintot is adnak.

A vevő megkapja az obligát. »Misebérach«-t és pénzért meggyújthatja a tálát, mely messzire föllobogó lánggal ég, mert a hely, mint mondtuk, magaslaton fekszik. Ujra kezdik a proceszust, de most már nem rongyok, hanem drága selyemszövetek, arany, ezüst himzésű ruhadarabok kerülnek a tálba. Mindenki iparkodik, hogy szövetszövetekkel hozzájáruljon a láng fokozásához. Az ez alkalommal begyűlt pénzadományokat a sámesz a mindenütt ismeretes ékes hanghordozással nyugtázza.

A sokaság ezután a R. Eliezer sirja fölött emelkedő kupolához siet. Itt is ismétlik az elmondottakat, ugyszintén R. Izsák (a kiről többet nem tudunk) és az udvaron kívül fekvő R. Jochanan Haszandler sirján. Száfeth háztetőin az otthonmaradottak is kivilágítást rendeznek.

A pyrotechnikai gyakorlatok után megkezdődik a mulatozás dob- és zeneszó mellett és úgy mondják, ez

éjjel senki sem hunyja le szemét. Lag Beómer napján a reggeli ima után a gyermekesereg öröme következik. Keleten ugyanis az a szokás uralkodik, hogy a fiuk első haját egy szent férfiú sirjára teszik le, ezzel tisztelve meg emlékét, mely fölfogás már az ókori zsidóságnál található a Nazir hajának különös becsében. A szülők e napon bort és mézeskalácsot osztogatnak a gyermekek között, ezeket zenekísérettel elvezetik R. Jochanan Haszandler és R. Simeon sirjához és a béth hamidrás ajtaja előtt levágják a fiuk haját. Sokan messze földről hozzák fiaikat, hogy e szent helyen nyírassák le hajukat. A gyermekek ezen a napon ijjal játszanak, ezzel jelképezve azt a természeti tüneményt, hogy a szivárvány iva nem látszott az égen R. Simeon b. Jochai elhalálozása napján. A héberben mindkét fogalom kifejezésére a »Keseth« szót használják. E subtilis kérdés fejtegetésébe nem bocsátkozhatunk.

Az idegenek, a kik Lag Beómer napján nagy számban látogatják a sirokat, a sabouth ünnepig maradnak ott. Vannak, kik háromszor évenként zarándokolnak ide. Ez alkalommal, elul hó közepén és adar hó 7-ikén. Mások minden új holdat megelőző napon jönnek ide. Azelőtt a sirok nem voltak bekerítve, csak R. Abraham Galanti, szentéletű rabbi építtette saját költségén az udvart az idegenek számára. Mohamedánok is tiszteletben tartják e sirokat és Lag Beómer napján maguk is adakoznak a kivilágítás költségeire. Dob- és zeneszóval odajönnek a sirokhoz és arabs dalokat énekelnek, mint mondják, a jámbor tiszteletére.

A zsinagóga egy dalt őrzött meg, mely R. Simeon b. Jochai-t dicsőíti. Bar Jochai nimschto asrecho semen szoszón mechavérecho. Jochai fia, fölkenettél, üdv neked, örömmel olajával társaid közül.

Ezzel befejezhetjük e cikket, melyben egyet-mást el akartunk mondani a Szefera gyászáról, a Lag Beómer örömről.

Dr Wellesz Gyula.
rabbi.

A „Nemzeti Ideál“-ból.

Ifj. *Ábrányi Kornél*, országgyűlési képviselő, a kiváló író és politikus, mint már jeleztük, vagy négyszáz oldalra terjedő művet irt a »Nemzeti Ideál« czimen E testes műnek terjedelemben egy negyed része, sorrendben a második, e czímet viseli: »A zsidók Magyarországon.« A száz oldalon, mit e rész felölel, Ábrányi a zsidókérdést tárgyalja történelmi fejlődésében és mai állapotában. Véleményt e részről még nem mondunk, annak is sorát ejtjük majd, de tájékozásul közlünk belőle egy részt azokból a fejezetekből, melyek a zsidóságnak IV. Béla és Nagy Lajos korabeli történetét tárgyalják.

Ime, mit ír Ábrányi:

Egy léha élvezetekben tobzódó, királyi gögben, féltelenségekben és zsarnoki önkényben elbódult király, tévedhet azokra nézve, amik nemzetének javára vagy kárára szolgálnak, és elvakultan nyulhat oly eszközökhöz, kegyeit pazarolhatja oly tényezőkre, melyek a nemzet megrontására alkalmasabbak, mint boldogítására.

De egy király, mint IV. Béla, akit a legnagyobb szerencsétlenségek tanítottak meg nemcsak királynak, hanem embernek és államférfiúnak is lenni; egy király, aki saját szemével látja elenyészni nemzetét, és romba dőlni trónját, aki bujdosóvá lett, hogy mint bujdosó térjen vissza ismét a temetővé vált hazába: — egy ily király, akinek, mielőtt ismét uralkodni akar nemzetén, előbb föl kell támasztania azt: — egy ily király bizonyára a legilletékesebb bírója és bírálója mindannak, ami őt a

nemzet fölemelésének nagy feladatában támogatja vagy akadályozza, mindannak, ami a nemzetnek javára vagy hasznára válhat.

És ha az a jellemzés, melyet *Horváth Mihály* az akkori magyarországi zsidóságról nyújt, a valóságnak megfelelő lenne, ha az az eskü, melyet II. Endre a pápa kényszerítésére tett, a közszükségnek is megfelelő lett volna: — akkor a közjövödelmek nem lettek volna a tatárjárás után is a zsidók kezeiben és IV. Béla 1251-ben nem adhatta volna ki a zsidókra nézve a következő dekrétumot:

»A zsidó az ellene vallott keresztény tanutétele alapján *nem marasztaltathatott el*; kellett, hogy zsidó tanu is szövetkezzék a keresztényhez. Kivéve, ha a tény, nyilvánossága miatt törvényszéki bizonyítást nem is igényelne.«

»Ha keresztény zsidót azzal vádolt, hogy a kezéhez adott zálogot eltagadja, vagy hogy a lekötelezettnél nagyobb váltásót követel tőle: a zsidó e vád alól, amennyiben a szükséges két tanu bizonyossága hiányzott, magát e vád alól *eskü által tisztázhatta.*«

»Ugy azon esetben is, ha vád emeltetett ellene, hogy a zálog, melyet őriz, *lopott portéká*, vagy ha állítását, hogy a kezénél volt zálog ellopott, megégett stb. a keresztény zálogosító valótlannak mondaná.«

»Zálogba minden *»bármi nevű dolgot«* vehetett a zsidó, még az egyházi öltözeteket is, ha főpap volt a zálogosító. A szabadíték-leveél csak a *véres ruhákat* veszi ki; kétségkívül azon viszony miatt, melyben ezek czéges büntetttel állanak.«

»A zsidók, ha egymás közt pörlekedtek, *nem a városi bíró, hanem a király, vagy főkancellárja* kezéből vettek ítéletet.«

»A keresztény, ha a zsidó tényleges sérvet vagy sebet vett tőle, bündijul az első esetben négy ezüst márkát, a másodikban tizenketűt fizetett a zsidó kezéhez, s azonfelül a gyógyítási költségekben s a közkincstárba hajló bírság fizetésében elmarasztaltatott. A zsidónak keresztény gyilkosa méltó büntetést vett. S azon felül, összes ingatlan és ingó vagyona a király számára elkoboztatott.«

»Az áruk után csak annyi vámot fizessenek a zsidók, mennyit a városi polgárok.«

»Halottaikat *szokásaikhoz képest* helyről-helyre vihessék, s ilyenkor súlyos büntetés alatt tilos *utpénz* fejében valamit tőlük kiszarolni.«

»A zsidó iskolák háborítói másfél márkát fizettek büntetésül a zsidó bírák kezéhez.«

»Amely zálogot egy évnél tovább magánál tartott a zsidó, azt, ha értéke nem volt nagyobb a kölcsönzött pénznél, és utána járó kamatoknál, — *eladhatta*. A szabott határidőn túl zsidó kézben óvás nélkül maradt zálog, törvényes kereset útján nem volt behajtható.«

»*Senkise merészljen zsidót zsidó-ünnepen a váltáság-összeg felvételére kényszeríteni.*«

»A keresztény, ha zsidótól erőszakosan visszavette zálogát: a királyi kamara fosztogatója gyanánt *rendeltetett büntettetni.*«

»A zálogba vett nemesi fekvő birtok addig maradjon királyi ortalom alatt zsidó kézben, mig valamely keresztény azt visszaváltandotta. De az ilyen uradalmakhoz tartozó egyének felett ne birjon hatósággal a zsidó.«

»Amely város bírāja *ellenséges szándékkal*, s nem a felsorolt pontok értelmében hozott zsidó felett ítéletet, az *hivatalából elmozdított.*«

Szalay László a következőket jegyzi meg erre a dekrétumra: »Valóban, e pontok *nem üldözött, nem el-*

szenvedett, hanem kiváltságos néposztályokról szólának, melyre a világi hatalom irt ügyekszik pazarolni, béhegesztésére azon sebeknek, miket az egyház rajtuk üt vala. S maga Béla is, valóságos kiváltság-levelet, nem kényetől függő engedélyezést látott bennök, mert bevezetésül e szavakat írta elejükbe: »Miután akarjuk, hogy az országunkban tartozkodó minden emberek, bármily állapotuk legyenek, jószágunkat és kegyelmünkét érezzék, az országunkban levő összes zsidóságnak következő jogait sértetlenül rendeltük megtartani.«

Ez a tény tehát nemcsak azt a történelmi jellemzést dönti meg, melylyel *Horváth Mihály* az Árpád-királyok alatti zsidóságot rossz hirbe keveri, hanem *megdönti azt az előítéletet* is, hogy a zsidóság *csak ott virágzik, hol a nemzet életfája sorvad.* A tatárjárás előtt bomlott viszonyok dulták a magyar közéletet: az oligarchák pártot ütöttek, a nép lázongott. A Kún fejedelem fejét a királyi palota előtt ütöttek le: *de zsidók elleni lázongásról nem tudnak a krónikások semmit.* Már pedig ha csak egy része lett volna igaz annak a jellemzésnek, melyet *Horváth Mihály* a zsidóságról ír, ezeket az erupeziókat a zsidóságnak lehetetlen lett volna kikerülnie. Főképp, ha hozzáveszszük, hogy az egyház ellenzve a zsidóság iránt, kisebb tűzre is bőségesen öntötte volna az olajat. De nem ez történt, hanem az, hogy a tatárjárás után *ott látjuk a zsidóságot a király oldalán, a nemzeti regeneráció munkájában.* Azt tehát, hogy az a népfaj, melynek érdekeit és jogait ily királyi decretum védelmezi, teljesen idegen és izolált rész lett volna a magyar nemzet egészében, — bajos, sőt lehetetlen elképzelni. Ellenben valószínű, hogy daczára a vallásbeli ellentéteknek, *már akkor lenni kellett összeolvadásnak a zsidók és a magyarok között.*

Semmisem magyarázhatná meg azt, szemben az egyháznak világszerte hagyományos és rendszeres üldözéseivel, melylyel a zsidóság mindenütt találkozott, — hogy *Magyarországon a zsidóságnak nemcsak iskoláik s imaházai voltak, hanem királyi közhivatalokat is viseltek az Árpádok alatt.* — ha a zsidóság Magyarországon csakugyan a nép nyomorgatója és a nemzeti fejlődésnek veszedelme lett volna. Sőt, hogy mindez érthető és az akkori viszonyok közt megmagyarázható legyen, mindennek *éppen ellenkezőképen kellett állania.* Amit különben nemcsak valószínűvé tesz, hanem megerősít és bizonyít még az is, hogy mikor a 14-ik században, újra fölébredvén a keresztény háboruk rajongása és a pápaság hatalmát világhatalomra emelő mámor, s mikor ezzel együtt egész Európában új dühre gyúlt és rémes tettegességre fajult a zsidógyűlölet: *még akkor is Magyarországon.* mely ennek a járványos áramlatnak nem állhatott ellent, minden *vérengzés, tettegesség és erőszakoskodás nélkül folyt le az,* ami sehol másutt vérfagyasztó kegyetlenségek, rablások és pusztítások nélkül nem végződött.

»A száz évvel azelőtt még oly hatalmas zsidók kiűzetése az országból is ez időbe esik (írja *Szalay László*). A fekete halál (a pestis), mely 1348-ban s a következő években majdnem egész Európát bejárta, egy részről a zsidó üldözés ragályába ment át. Az ostorozók (flagellánsok), hogy az emberek büneiért bosszuálló Istent megengeszteljék, országról-országra kóborolva hirdették a vallást, vagy annak ígét, mit ők vallás alatt értettek. gyóntak egymásnak, s vérontásig ostorozták egymást; nevéket innen nyerték. Magyarországból, hol tetemes számmal jelentkeztek, az északi országokba vették magukat. A zsidó-üldözés, mind Francia- mind Németországban zsidó-gyilkolással és zsidó-fosztogatással párosult s a

népből indult ki; Magyarországra csak később szivárgott át és jóval enyhébb alakban. *Semmi nyoma, hogy a nép vérüket, vagyonukat szomjuhozta volna. Lajos megkínálta őket a keresztény hittel; kik fölveték, ha csak látszatra is, azok megmaradhattak az országban; a többiek kiutasítottak anélkül, hogy vagyonukban rövidséget szenvednének.*

*

Tehát az egyetlen esetben, mikor Magyarországból a zsidók kiűzettek (mert a mohácsi vést megelőző száműzetés nem a hazai zsidókra, hanem csak a *Fuggerelre* és csak azokra az *idegenekre* vonatkozott, akik a királyi kincseket az országból *kiviszik*), nem a nemzetet fenyegető katasztrófák, nem a nemzetből kitörő politikai vagy közgazdasági fölháborodás játszák a főszerepet, hanem a *vallásos babona* és egy *európai járványnak örülete*. Nem azért űzetek ki a zsidók, mert gonoszak voltak s bűneikkel provokálták a száműzetést, hanem azért, mert *zsidók voltak*. S ha megszüntek *zsidók lenni, maradhattak továbbra is*. És történt ez a magyar nemzetnek legfényesebb korszakában, a legnagyobb királyok egyike alatt, történt akkor, mikor Magyarország határai három tengerig értek. Tehát nem lehet azt mondani, hogy a zsidók kiűzetése a *saját vétkeik* nemeze volt.

*

De nemcsak a magyarországi zsidók szenvedtek akkor a vallási mámorból fellobbant térítési dühnek lángjaitól, melyek *Nagy Lajos* kedélyvilágát sem hagyták érintetlenül. Ő, ki annyit tett a kultúráért, a művészetekért s a tudományokért; nem tudta a lángészt azzal a lelki függetlenséggel és önállósággal egyesíteni, mint *Könyves Kálmán*. (Kinek volt arra is bátorsága, hogy visszafoglalja a monostoroknak ajándékozott halászatokat, *feleslegesnek* nyilatkozatván ki azt, ami a szerzetesek mindennapi szükségleteit felülmulja.) És Nagy Lajos még arra is, hogy Magyarországon *főiskolát alapíthasson, a pápától kért engedelmet*. Mire *V. Orbán* pápa gögösen felel: »Magyarország királyának *könyörgésére végezzük és rendeljük*, — így szól a pápa oklevele 1337 szeptember elsejéről —, hogy Pécs városában legyen *studium generale*, melyben az egyházi és polgári törvény s minden más nem tilos tudomány a theologián kívül taníttassék!« Tehát Magyarország Nagy Lajos alatt *nemcsak a zsidókat űzte ki*, hanem azokkal együtt a »tilos tudományokat is«. És habár ugyanakkor nem is űzetek ki az erószakos hittérítési okok miatt ugy mint a zsidók, ámde a zsidókkal teljesen egyforma sorsra jutottak azok az *óhitű oláhok*, kik *Kún László* idejében a nogaj-tatórokkal együtt jöttek Magyarországra és Marmaros környékén telepedtek le. Ezek is, az erószakos térítés elől fölkerekedve, *Drágos* vezérük alatt *Kumániába* (a mai Moldvába) költöztek át.

Ámde mily különbség a két kiköltözés között!

A Magyarországból kiutasított zsidóság *Lengyelországba* húzódott, hol *Kázmér* király alatt (állítólag, mert zsidó nő volt a kedvese) menedéket talált; de onnan rövid idő múlva *mind visszatért Magyarországra*, mintha a haza földje húzta volna haza őket! Ellenben a Kumániába kiköltözött oláhok nem tértek többé vissza, hanem »erőt vévén a Kumániában (mely a magyar koronához tartozott) századok óta lakozott, s a tatárok által tetemesen megfogyasztott kúnokon, a tartomány elnemzetlenedését, s elvégre a birodalomtól való elszakadását készítették elő.« És ma is mint idegen és ellenséges tényezők élnek, s Magyarország románjaira rosz indulatu vonzást gyakorolnak. Ha ez sem történelmi ujjmutatás, akkor a Szent István jobb keze is hiába maradt reánk!

Két nevelési rendszer.

- Az egyik: Héberül olvas már
Négy éves korban.*
- A másik pedig: Gondtalan maszatol,
Játszik a porban.*
- Az egyik: Hat éves s máris az
Öt könyvet bújja;
Szívében Izrael
Öröme-búja.*
- A másik pedig: »Czim-cziczu-uri-czim«
Most az ő gondja,
A fél A-B-C-t már
Könyv nélkül mondja.*
- Az egyik: Tíz éves s a Talmud
Rejtelmét járja;
Elönti, ellepi
A tudás árja.
Napnál, mécsvilágnál
Törődve tanul,
Hervadozó arccsal,
Fáradhatlanul.*
- A másik pedig: Édes ggermek-kora
Játékot játssza;
Bodza-puska puffan,
Cseng a pojácza.
Zsenge tudománynak
Virágát tépi;
A tudás lépcsőjét
Dalolva lépi.*
- Az egyik: Tizenöt éves sincs
S éles vitáktul,
Csodás mély tanoktól
Elméje kábul.*
- A másik pedig: Sejtő szívvvel lép a
Tudás földjére,
Ezer bűvös titka
Tárul elébe.*
- Az egyik: Mikor a férfikort
Végre eléri,
Kis szatócs boltjában
A fűszert méri,
Avagy egynehány rőf
Pántlikát nyír le.
Ő az, ő az! E kor
— Örök Stenilje.*
- A másik pedig: Amikor férfi lesz
A játszi gyermek,
S a bohó úlmok a
Múltban hevernek;
Mikor az emberre
Nagy czélok várnak:
Friss fővel, szívvvel él
A tudománynak.*

Nagy Endre.

